

Analyseinstitut for Forskning er et sektorforskningsinstitut under Forskningsministeriet.

Analyseinstitut for Forskning skal bl.a.:

- gennem egen forskning og udredning styrke grundlaget for det forskningsrådgivende system og for forskningspolitiske beslutninger,
- fremme en kvalificeret offentlig debat om forskningspolitiske spørgsmål,
- frit kunne påtage sig forsknings- og udredningsopgaver inden for instituttets formål

Gennem instituttets rapportserie håber vi at kunne være med til at belyse forskningens rolle i samfundet.

Politikere og forskning

Politikeres opfattelse og anvendelse
af forskning

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2000/4

Politikere og forskning
Politikerens opfattelse og anvendelse af forskning
Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 2000/4

Rapporten er udgivet af:
Analyseinstitut for Forskning
Finlandsgade 4
8200 Århus N
Tlf. 8942 2394
Fax 8942 2399
E-mail: afsk@afsk.au.dk

Publikationen kan rekvireres
hos Analyseinstitut for Forskning
(pris 75 kr.).

Publikationen kan også hentes på
Analyseinstitut for Forsknings hjemmeside:
<http://www.afsk.au.dk>

Tryk: CC PRINT 92 APS
Oplag: 1.000
ISBN: 87-90698-30-4
ISSN: 1398-1471

Grafisk opsætning: NewCom

Pia Kallehaug
Kristian Kindtler

Politikere og forskning

Politikeres opfattelse og anvendelse
af forskning

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2000/4

Rapporter fra Analyseinstitut for Forskning

- 1998/1 Folk og forskning
Danskernes opfattelse af forskning
ISBN 87-90698-00-2
- 1998/2 Forskning i forskningsmidler
Ansøgere til Statens Sundhedsvidenskabelige forskningsråd
ISBN 87-90698-01-0
- 1998/3 Aviser om forskning
Indholdsanalyse af avisernes omtale af forskning og udviklingsarbejde
ISBN 87-90698-02-9
- 1998/4 Folk og forskning
Danskernes kilder til viden om forskning
ISBN 87-90698-03-7
- 1998/5 Folk og forskning
Danskerne om forskningspolitik
ISBN 87-90698-05-3
- 1998/6 Kan den økonomiske teori forklare omfanget af forskning og udvikling
i danske virksomheder?
ISBN 87-90698-06-1
- 1998/7 Sektorforskningens roller og rammebetingelser
ISBN 87-90698-08-8
- 1998/8 Evaluering af den danske deltagelse i det »Europæiske samarbejde om
Videnskabelig og Teknisk Forskning«, COST
ISBN 87-90698-09-6
- 1999/1 Patentaktivitet og Fou
ISBN 97-90698-11-8
- 1999/2 Det Teknisk-Videnskabelige Forskningsråds Fondsfunktion
ISBN 87-90698-14-2
- 1999/3 Forskere og forskningsprogrammer
Tidsforbrug og intentioner ved ansøgning om programmidler
ISBN 87-90698-17-7
- 1999/4 Formal Competencies in the Danish National Innovation System
ISBN 87-90698-19-3
- 1999/5 Løse Fugle. Et studie af forskere i tidsbegrænsede stillinger
ISBN 87-90698-20-7
- 1999/6 Forskere på sektorforskningsinstitutioner
Arbejdsvilkår og holdninger til arbejdet
ISBN 87-90698-23-1
- 1999/7 Påvirker omfanget af virksomhedens forskning
og udviklingsarbejde deres produktivitet?
ISBN 87-90698-22-3
- 2000/1 Forskningens rolle i det 21. århundrede
ISBN 87-90698-25-8
- 2000/2 Danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde
ISBN 87-90698-26-6
- 2000/3 Dansk udbytte af forskningssamarbejde i EU
ISBN 87-90698-27-4

Forord

Denne rapport er den første i en serie rapporter fra Analyseinstitut for Forsknings projekt *Politikere og Forskning*. Projektet, der undersøger folketingspolitikeres opfattelse og brug af forskning, kan ses som en opfølgning af projektet *Folk og Forskning*, men er endvidere selvstændigt motiveret af den stadig stigende offentlige opmærksomhed på eksperters politiske indflydelse og de konsekvenser, denne indflydelse har for demokratiet. *Politikere og Forskning* er ment som et bidrag til debatten om eksperter og politik, idet projektet specifikt omhandler folketingspolitikernes forhold til forskningen og den anvendelse, som forskningsresultater finder (eller ikke finder) i lovgivningsprocessen.

Lektor Torben K. Jensen, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, har stillet socio-biografiske data til rådighed og givet kyndig og særdeles konstruktiv kritik på udkast til spørgeskema tidligt i forløbet. Derfor skylder vi ham tak. Stud.scient.pol. Jens Storm har med stor effektivitet bistået med overførsel af data. Også han fortjener tak.

En særlig tak til de folketingsmedlemmer, som afså tid i en travl hverdag til at deltage i undersøgelsen.

Indsamling og bearbejdning af data er foretaget af projektmedarbejder Pia Kallehauge og projektleder Kristian Kindtler, som også har forfattet rapporten. Thomas Branner Jespersen har stået for udskrivningen af interviews.

Karen Siune
Direktør
Århus, april 2000

Indholdsfortegnelse

Tabelfortegnelse	6
Figurfortegnelse	6
Indledning	9
Folketingspolitikernes opfattelse af forskningens rolle i samfundet	11
Forskningens samfundsmæssige nytte	11
Forskningens indflydelse på samfundsudviklingen	14
Bidraget forskning til sikker viden eller ny usikkerhed?	16
Folketingspolitikernes konkrete anvendelse af forskning i det politiske arbejde	19
Forskningsresultaters betydning for det politiske arbejde	19
Anvendes forskningsresultater som grundlag for politiske initiativer?	21
Hvordan får folketingspolitikerne kendskab til forskningsresultater?	23
Hvor ofte læser politikerne om forskningsresultater?	27
Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen	33
Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen	33
Forskningsresultaters indflydelse i forskellige institutionelle kontekster	40
På hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen inddrages forskningsresultater?	41
På hvilke politikområder er indflydelsen størst?	44
Forskningen og demokratiet	48
Giver henvisning til forskningsresultater argumenter større vægt?	48
Øger forskning sagligheden?	49
Er forskningens indflydelse et demokratisk problem?	51
Metode	53
Spørgeskemaundersøgelsen	53
Repræsentativitet	54
Statistiske metoder	57
Interviewundersøgelsen	58
Sammenfatning	60
Summary	64
Referencer	68

Tabelfortegnelse

Tabel 1: Kontakt med forskere i personligt netværk; pct.	26
Tabel 2: Personlig kontakt med forskere ved deltagelse i konferencer på forskningsinstitutioner; pct.	27
Tabel 3: Oplevelsen af inddragelse af forskning i udvalgsbehandlinger; pct.	43
Tabel 4: Oplevelsen af inddragelse af forskning under behandlinger af lovforslag i Folketingssalen; pct.	44
Tabel 5: De fire aldersgrupper; pct.	55
Tabel 6: Folketingsmedlemmernes anciennitet; pct.	56
Tabel 7: Fordeling på partier; pct.	56

Figurfortegnelse

Figur 1: Den samlede samfundsmæssige nytte af forskning; pct.	11
Figur 2: Den samfundsmæssige nytte af forskellige forskningsområder; pct.	12
Figur 3: Forskningens samlede indflydelse på samfundsudviklingen; pct.	14
Figur 4: Forskellige forskningsområders indflydelse på samfundsudviklingen; pct.	15
Figur 5: Bidrager forskning til sikker viden eller ny usikkerhed? Pct.	17
Figur 6: Forskningsresultaters betydning for det politiske arbejde; pct.	20
Figur 7: Anvendelsen af forskningsresultater som grundlag for et politisk initiativ; pct.	22
Figur 8: Kendskab til nye forskningsresultater; pct.	24
Figur 9: Personlig kontakt med forskere; pct.	25
Figur 10: Læser videnskabelige rapporter, tidsskrifter, artikler og andet materiale fra forskere; pct.	28
Figur 11: Læser om forskningsresultater i aviser, blade og populærvidenskabelige tidsskrifter; pct.	30
Figur 12: 'Forskere bør i højere grad formidle deres viden til politikere'; pct.	31

Figur 13: Forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen; pct.	34
Figur 14: Forskellige forskningsområders indflydelse på lovgivningsprocessen; pct.	35
Figur 15: 'Forskningen bidrager ofte til beslutningsgrundlaget i forbindelse med lovgivningsprocessen'; pct.	36
Figur 16: 'Forskningsresultater er ofte afgørende for udfaldet af lovgivningsprocessen'; pct.	37
Figur 17: 'Forskningsresultater tilsidesættes ofte som politisk irrelevante eller uanvendelige i lovgivningsprocessen, selv om de ikke er det'; pct. ...	38
Figur 18: 'Forskningsresultater bør i højere grad inddrages i lovgivningsprocessen'; pct.	39
Figur 19: Vurdering af forskningsresultaters indflydelse; pct. ...	40
Figur 20: På hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen inddrages forskning? Pct.	42
Figur 21: Hvor er forskningens indflydelse størst? Pct.	45
Figur 22: 'Henvielse til forskningsresultater giver argumenter større vægt i en politisk diskussion'; pct.	48
Figur 23: Medvirker brugen af forskningsresultater til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen? Pct.	49
Figur 24: 'Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er et demokratisk problem'; pct.	51

Indledning

Ekspertvidens indflydelse på samfundsudviklingen er en problemstilling, som internationalt nyder stadig større opmærksomhed i såvel offentlig debat som samfundsvidenskabelig litteratur; ekspertviden spiller en indflydelsesrig rolle i moderne demokratier, og dens indflydelse er voksende. I den hjemlige debat forekommer denne påstand at være ganske uproblematisk - og i en sådan grad, at man ikke sjældent støder på den opfattelse, at det danske samfund er karakteriseret ved 'ekspertvælde' (Albæk, 1999). Ikke desto mindre kendetegnes denne offentlige debat om ekspertvidens indflydelse på samfundsudviklingen af to problematiske forhold. *For det første* er den præget af en udtalt mangel på begrebslig præcision; hvad menes med 'ekspertviden', og hvori består dens indflydelse? *For det andet* findes der i Danmark ingen systematiske empiriske undersøgelser af problemstillingen.

Projektet *Politikere og Forskning* forsøger at imødegå dette dobbelte problem ved analytisk at afgrænse problemstillingen omkring ekspertvidens indflydelse til at omhandle forholdet mellem forskningsbaseret viden og den parlamentariske beslutningsproces for på baggrund heraf at undersøge holdbarheden af den empiriske påstand, at eksperter angiveligt har stor indflydelse på samfundsudviklingen.

Nærmere bestemt har *Politikere og Forskning* til formål at belyse dels danske parlamentarikers opfattelse af forskningens samfundsmæssige betydning, dels i hvilken udstrækning og hvorledes forskningsbaseret viden finder anvendelse i lovgivningsprocessen. Nærværende rapport er den første i en serie rapporter i forbindelse med *Politikere og Forskning*. Rapporten samler de originale empiriske resultater af dels en spørgeskemaundersøgelse rettet mod samtlige medlemmer af Folketinget i samlingen 99/00, dels interviews med 12 formænd, samt en sekretær og en tidligere formand for stående udvalg i Folketinget i samlingen 99/00.

Genstandsfeltet for denne første del af *Politikere og Forskning* er treleddet, idet analysen har til formål at belyse *for det første* folketingspolitikeres opfattelse af forskningens samfundsmæssige betydning; *for det andet* folketingspolitikernes erfaring med anvendelse af forskning som input i lovgivningsprocessen; *for det tredje* folketingspolitikernes opfattelse af forskningens politiske indflydelse.

Betegnelsen 'forskning' anvendes i rapporten i både institutionel og indholdsmæssig betydning. Hvad angår førstnævnte er der tale om såvel den forskning, der foregår i offentligt regi (det vil sige ved højere lærestudier, sektorforsk-

ningsinstitutioner og i forbindelse med anden offentlig virksomhed som eksempelvis sygehusdrift), som den forskning, der foregår i privat regi (det vil sige virksomheder og organisationer). Hvad angår den indholdsmæssige betydning, betegner 'forskning' den viden, der er et resultat af det arbejde, som udføres af forskere i forbindelse med den del af deres profession, hvis formål er at levere disse resultater. Anvendelse af begreberne 'forskning' og 'forskningbaseret viden' er i denne sammenhæng tilfældig.

Det samme gælder anvendelsen af betegnelserne 'politiker' og det mere præcise 'folketingspolitiker' (eller tilsvarende som eksempelvis 'parlamentariker' og 'folketingsmedlem').

Den substantielle analyse falder i fire hovedafsnit. I første afsnit analyseres politikernes opfattelse af forskningens samlede såvel som fagområdespecifikke betydning for samfundet; hvad er den samfundsmæssige nytte af forskningen, hvilken indflydelse har forskningen på samfundsudviklingen, hvor sikker en viden repræsenterer forskningen?

I andet afsnit undersøges politikernes erfaring med at anvende forskningbaseret viden i det politiske arbejde; hvilken personlig betydning har forskningbaseret viden i det daglige politiske arbejde, i hvilken udstrækning giver forskningbaseret viden konkret anledning til, at der tages politiske initiativer, hvordan får folketingspolitikere kendskab til forskningbaseret viden?

I tredje afsnit rettes opmærksomheden mod politikernes opfattelse af forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen; i hvilken udstrækning har forskning indflydelse på lovgivningsprocessen, hvornår i lovgivningsprocessen er indflydelsen fra forskning størst, på hvilke politikområder er forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen størst?

I fjerde afsnit behandles politikernes opfattelse af de demokratiske aspekter af forskningens politiske indflydelse; hvad betyder henvisningen til forskningsresultater for den politiske argumentation, og hvad betyder forskningen for sagligheden i den politiske proces? Er forskningens indflydelse i det hele taget et demokratisk problem?

I femte afsnit diskuteres metodiske aspekter af analysen og dennes datagrundlag.

Folketingspolitikernes opfattelse af forskningens rolle i samfundet

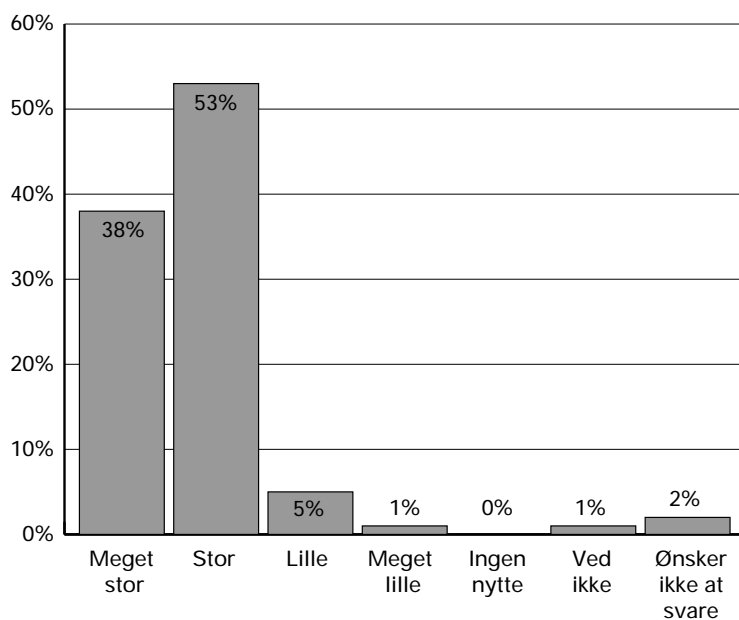
Den følgende analyse indledes med at se på folketingspolitikernes opfattelse af forskningens nytte og forskningens indflydelse på samfundsudviklingen. Først ses på den generelle nytte og indflydelse, derefter ses på nytten af og indflydelsen fra de seks forskellige forskningsområder, som forskningen traditionelt opdeles i. Det drejer sig om naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab, samfundsvidenskab og humanistisk forskning.

Afsnittet afsluttes med politikernes vurdering af, om forskning bidrager til at etablere sikker viden eller skabe ny usikkerhed.

Forskningens samfundsmæssige nytte

Der er bred enighed blandt folketingspolitikerne om, at den samlede samfundsmæssige nytte af forskning er stor eller meget stor. Af figur 1 fremgår det, at 91 pct. af politikerne tillægger forskningen stor nytteværdi, idet 53 pct. af politikerne mener, at nytten af forskning er stor, og 38 pct. af politikerne mener, at nytten af forskning er meget stor. Stort set ingen af politikerne svarer, at nytten er lille eller meget lille.

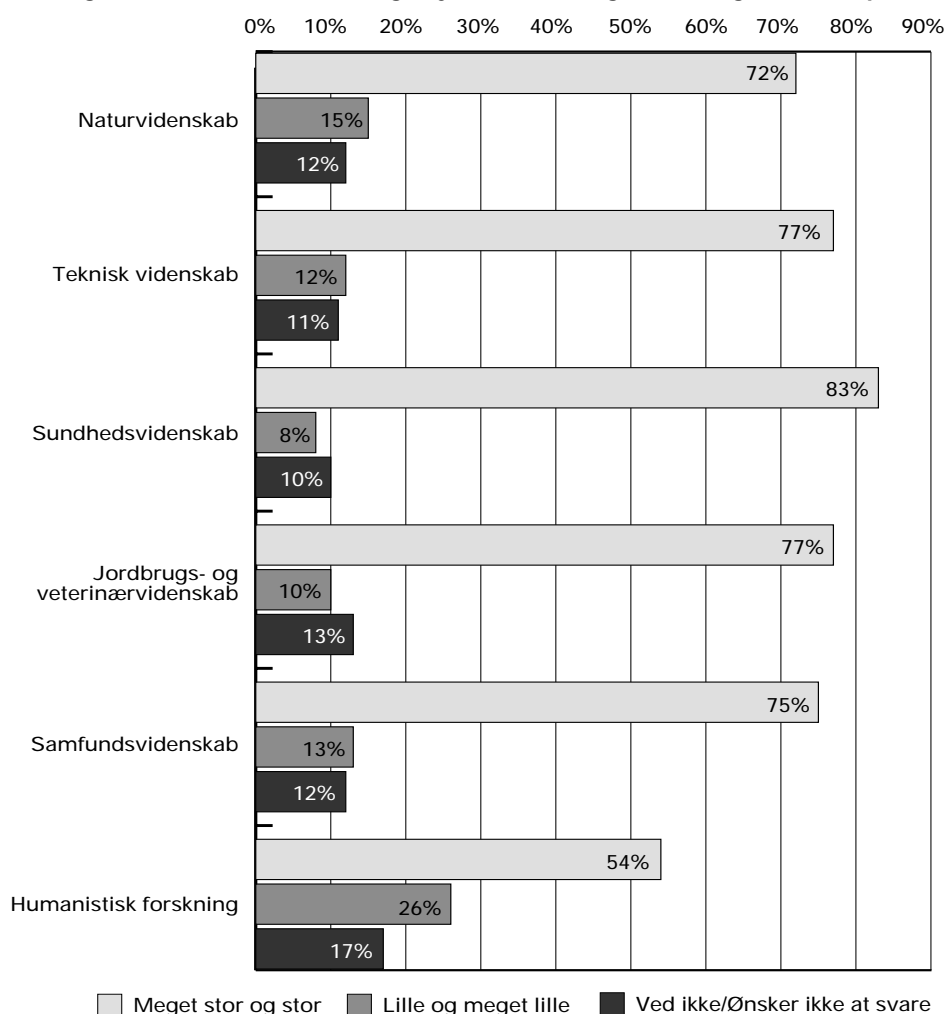
Figur 1: Den samlede samfundsmæssige nytte af forskning; pct.¹

¹ 'Hvor stor mener De, at den samlede samfundsmæssige nytte af videnskabelig forskning er?'

Når politikerne skal vurdere den samfundsmæssige nytte af forskellige forskningsområder, er det sundhedsvidenskab, der er topscorer. I figur 2 kan man se, at 83 pct. af politikerne vurderer, at sundhedsvidenskab er til meget stor eller stor nytte for samfundet. Mellem 72 og 77 pct. af politikerne vurderer, at naturvidenskab, teknisk videnskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab samt samfundsvidenskab er til meget stor eller stor nytte for samfundet. Humanistisk forskning vurderes af 54 pct. af politikerne til at være til meget stor eller stor nytte for samfundet.

Figur 2: Den samfundsmæssige nytte af forskellige forskningsområder; pct.²

Note: De tre søjler for hvert forskningsområde summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'ingen nytte' ikke er medtaget.

² 'Hvordan vurderer De den samfundsmæssige nytte af forskellige forskningsområder?'

Der kan konstateres en generel tendens til, at de kvindelige folketingspolitikere vurderer nytten af forskning højere, end de mandlige folketingspolitikere gør.

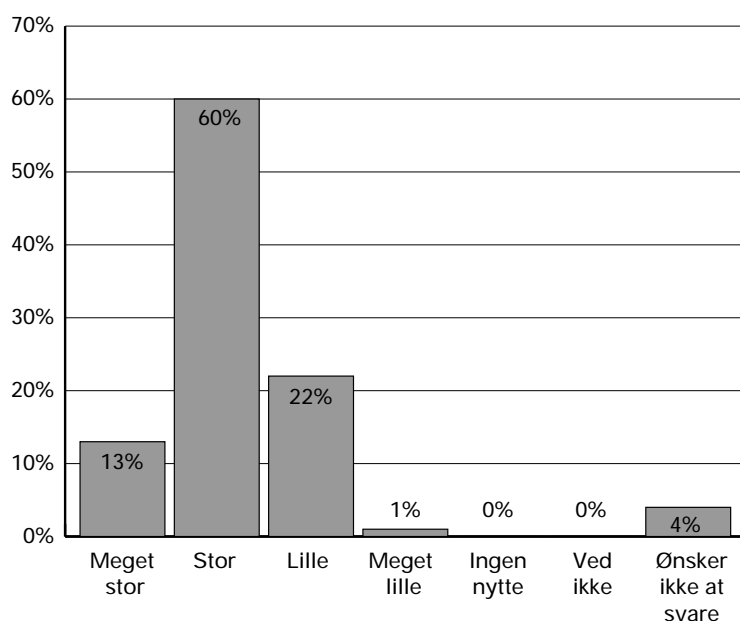
Det skal bemærkes, at flere politikere vælger at svare 'Ved ikke' eller slet ikke ønsker at svare, når de bliver bedt om at vurdere flere forskellige forskningsområder, end når de blot skal vurdere den generelle nytte i samfundet. Dette resultat gælder generelt for den følgende analyse. Flere politikere skriver som kommentar, at de ikke har tilstrækkeligt kendskab til de forskellige forskningsområder og derfor ikke kan svare på spørgsmålene.

Folketingspolitikernes høje nyttevurdering af sundhedsvidenskab og lavere vurdering af samfundsvidenskab og humanistisk forskning er i overensstemmelse med befolkningens opfattelse af forskning, således som denne blev beskrevet i den første rapport fra Analyseinstitut for Forskning; *Folk og forskning. Danskernes opfattelse af forskning* (Siune og Vinther, 1998). I befolkningen er der generelt meget stor fokus på sundhedsvidenskabelig forskning, medens der er mindre opmærksomhed omkring samfundsvidenskab og humanistisk forskning.

Forskningens indflydelse på samfundsudviklingen

Politikerne mener, at forskningen er til stor nytte for samfundet, men mener de også, at forskningen har indflydelse på samfundsudviklingen? I figur 3 ses det, at 60 pct. af politikerne mener, at forskningens samlede indflydelse på samfundsudviklingen vurderes at være stor, og at 13 pct. finder indflydelsen meget stor. 23 pct. af politikerne mener dog, at forskningens indflydelse på udviklingen i samfundet er lille eller meget lille.

Figur 3: Forskningens samlede indflydelse på samfundsudviklingen; pct.³

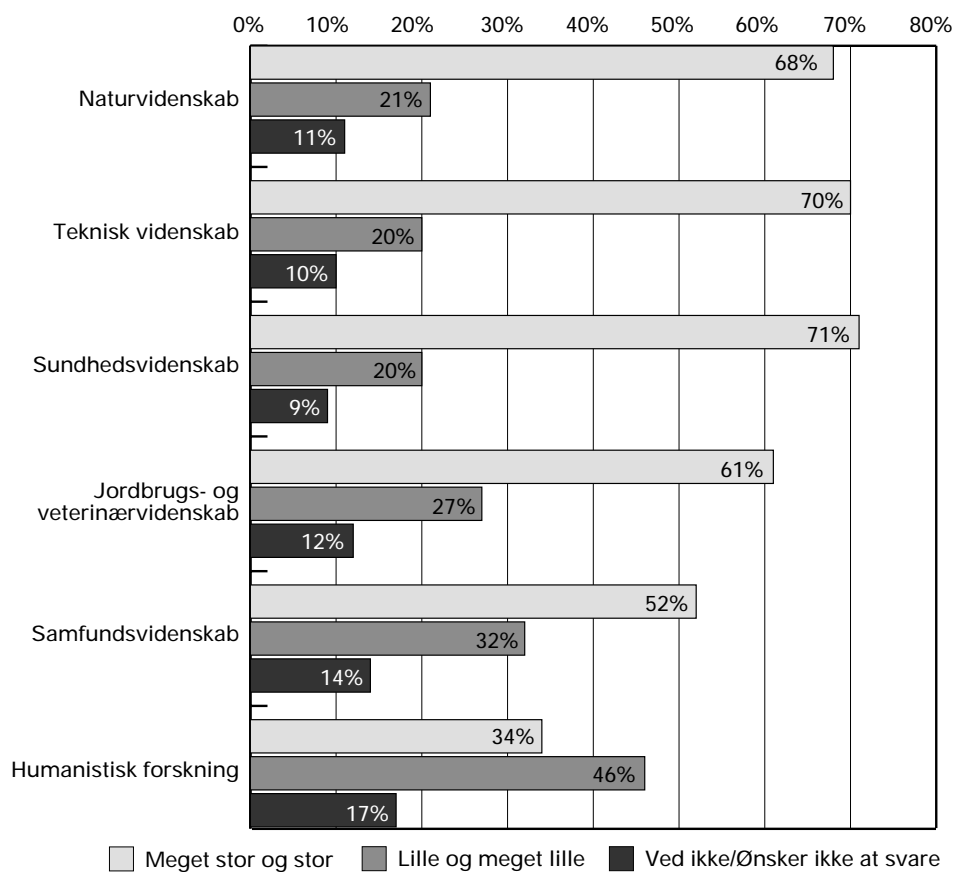
Der er en meget klar sammenhæng mellem vurderingen af forskningens nytte og vurderingen af forskningens indflydelse, således at de, der mener, at nytten er høj, også mener, at indflydelsen er høj.

Spørgsmålet om forskningens indflydelse på samfundsudviklingen er også delt op på de seks forskningsområder. Her er sundhedsvidenskab og teknisk videnskab i front. Henholdsvis 71 og 70 pct. af politikerne vurderer således, at sundhedsvidenskabelig forskning og teknisk-videnskabelig forskning har meget stor eller stor indflydelse på samfundsudviklingen. Dernæst følger naturvidenskab samt jordbrugs- og veterinærvidenskab, som 68 og 61 pct. af politikerne vurderer har meget stor eller stor indflydelse på samfundsudviklingen. Samfundsvidenskab og humanistisk forskning bliver vurderet af

³ 'Hvor stor mener De, at videnskabelig forsknings samlede indflydelse på samfundsudviklingen i almindelighed er?'

henholdsvis 52 og 34 pct. af politikerne til at have meget stor eller stor indflydelse på samfundsudviklingen.

Figur 4: Forskellige forskningsområders indflydelse på samfundsudviklingen; pct.⁴

Note: De tre søjler for hvert forskningsområde summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'Ingen betydning' ikke er medtaget.

⁴ 'Hvordan vurderer De forskellige forskningsområders indflydelse på samfundsudviklingen?':

Den positive sammenhæng mellem vurderingen af forskningens nytte i samfundet og vurderingen af forskningens indflydelse på samfundsudviklingen genfindes også på de enkelte forskningsområder.

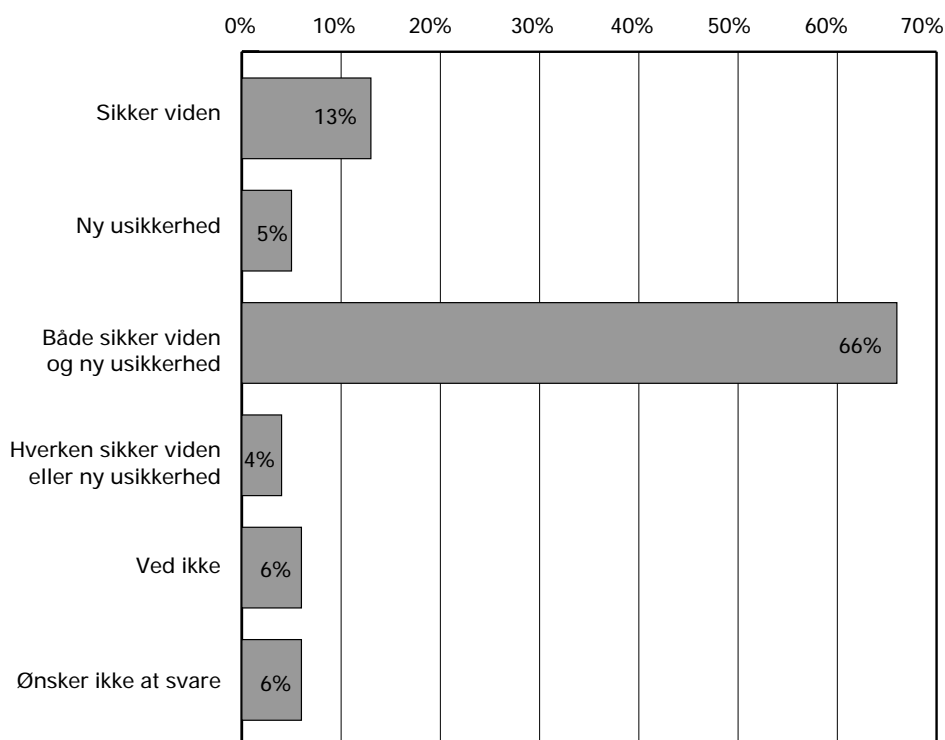
Endelig er der en klar positiv sammenhæng mellem opfattelsen af, at forskningsresultater fra det pågældende forskningsområde har betydning for det enkelte folketingsmedlem (jf. figur 6), og vurderingen af forskningens indflydelse på samfundsudviklingen.

Bidrager forskning til sikker viden eller ny usikkerhed?

Hvor sikker er den viden, som forskning bidrager med, ifølge politikerne? Et stort flertal af folketingspolitikere mener, at forskning både bidrager til at etablere sikker viden og skabe ny usikkerhed. I figur 5 ses, at denne opfattelse deles af 66 pct. af politikerne, medens 13 pct. af politikerne mener, at forskning bidrager til at etablere sikker viden.

Kun 5 pct. af politikerne mener, at forskning udelukkende fører til ny usikkerhed. I forhold til opfattelsen i befolkningen mener færre politikere (13 pct.), at forskning udelukkende fører til sikker viden; i befolkningen svarer 21 pct., at forskning fører til sikker viden. Der er således flere politikere, der giver det mere nuancerede svar, at forskning fører til både sikker viden og ny usikkerhed. 66 pct. af politikerne har svaret dette, sammenholdt med 64 pct. blandt befolkningen (Siune og Vinther, 1998).

Figur 5: Bidrager forskning til sikker viden eller ny usikkerhed? Pct.⁵

Det er kendetegnende for udvalgsformændene generelt, at de ej heller er af den opfattelse, at forskningen borger for nogen endelig og uanfægtelig viden. Endvidere giver de fleste udvalgsformænd umiddelbart, men meget klart, udtryk for, at forskningen kun sjældent er objektiv og neutral. Dog er det også kendetegnende for et flertal af udvalgsformændene, at de i løbet af interviewet ofte vender tilbage til forestillingen om såvel objektive som indiskutable forskningsresultater. I denne forbindelse gør der sig en forskel gældende mellem på den ene side de 'hårde' (et ord ofte anvendt af politikerne selv) videnskaber - naturvidenskaber, tekniske videnskaber, medicin - som beskæftiger sig med det, der kan 'måles og vejes' (ligeledes ord ofte anvendt af politikerne selv), og på den anden side de 'bløde' human- og samfundsvidenskaber (i den udstrækning, disse overhovedet benævnes 'videnskaber'). En udvalgsformand siger for eksempel;

⁵ 'Mener De, at videnskabelig forskning bidrager til at etablere sikker viden eller til at skabe ny usikkerhed?'

Det er jo dem [forskningsresultater fra de tekniske videnskaber og fra naturvidenskaber, PK/KK], som har den mest absolute karakter, mens hvis det er sådan at du bringer samfundsvidenskabelige resultater på banen... så må man jo sige, så har de mere karakter af, ikke resultater som sådan, men som et indlæg i en debat...samfundsvidenskabelige resultater på en eller anden måde er mere sådan blødt...men det er da klart...når du kommer til sådan noget, hvor du begynder at have noget mere håndfast af samfundsvidenskabelig karakter, sådan noget som ØMU-diskussionen, så er det klart, at det også er en diskussion på, skal vi sige, et fagligt professionelt grundlag og den økonomiske videnskabs resultater i forhold til nogen af de der ting. (M)en stadigvæk tilbage er, hvis det drejer sig om at sige 2 og 2 er 4, ikk', som det må være inden for de tekniske videnskaber, så er det på en eller anden måde mindre diskutabelt, end hvis det er sådan, at du har samfundsvidenskaber, hvor det i høj grad er, at 2 og 2 er 5.

Folketingspolitikernes konkrete anvendelse af forskning i det politiske arbejde

I det foregående afsnit står det klart, at politikerne anser forskningens nytte og indflydelse i samfundet for at være stor, men hvilken betydning har forskning for politikernes eget arbejde? Dette afsnit omhandler politikernes konkrete anvendelse af forskning i det politiske arbejde, og for at belyse dette er politikerne blevet spurgt om, hvor stor betydning forskningsresultater har for deres politiske arbejde, og om de anvender forskningsresultater som grundlag for politiske initiativer? Politikerne er desuden blevet spurgt om, hvordan de får kendskab til nye forskningsresultater, og hvor ofte de læser om forskningsresultater.

Forskningsresultaters betydning for det politiske arbejde

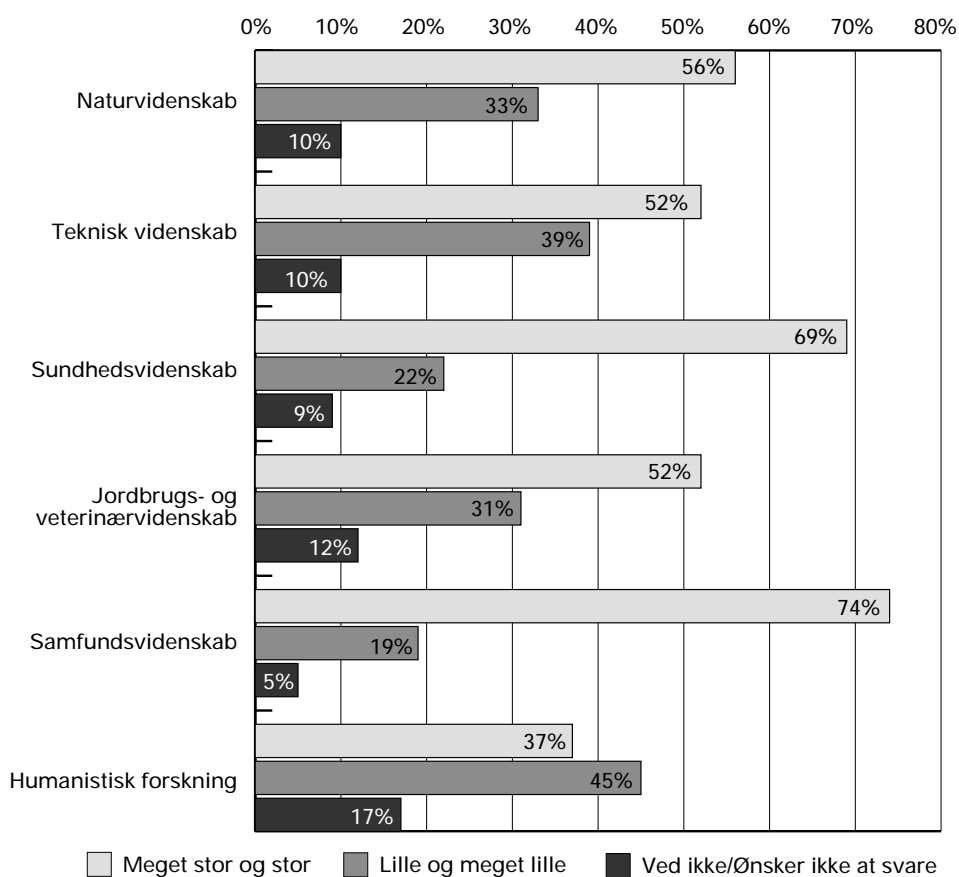
Forskningsresultater har generelt en stor betydning for hovedparten af Folketingets medlemmer. Spørgsmålet er igen delt op på de seks forskellige forskningsområder, og det er tydeligt, at ikke alle forskningsområder har den samme betydning for det politiske arbejde, ifølge politikerne selv. Af figur 6 fremgår det, at flest politikere svarer, at samfundsvidenskab har meget stor eller stor betydning for deres politiske arbejde. Det drejer sig om 74 pct. af de politikere, der er med i denne undersøgelse.

Det er interessant at konstatere, at samfundsvidenskab har så stor betydning for folketingspolitikere, da samfundsvidenskabelig forskning kun kommer ind på en tredjeplads (med to forskningsområder på en delt andenplads) for så vidt angår forskellige forskningsområders samfundsmæssige nytte (jf. figur 2).

En stor del af politikerne, 69 pct., svarer, at sundhedsvidenskab har meget stor eller stor betydning for deres politiske arbejde. Forskningsresultater fra naturvidenskab, teknisk videnskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab har meget stor eller stor betydning for omkring halvdelen af politikerne i denne undersøgelse. Humanistisk forskning har meget stor eller stor betydning for 37 pct. af folketingsmedlemmerne og kun lille eller meget lille betydning for 45 pct. af medlemmerne. Humanistisk forskning markerer sig desuden ved, at 17 pct. svarer 'Ved ikke' eller 'Ønsker ikke at svare' på spørgsmålet, hvilket er flere end ved de andre forskningsområder. Det understreges af flere politikere i spørgsmålets kommentarfelt, at svarene ikke er et udtryk for en vurdering af forskningsområdernes betydning for samfundet som helhed, men udelukkende for deres eget arbejde i Folketinget.

Det er bemærkelsesværdigt, at opfattelsen generelt af forskningen som havende stor betydning kun til dels understøttes af vore interviews. En række udvalgsformænd udtalte således allerede i starten af vort interview med dem (hvis ikke allerede ved den første kontakt, hvor aftale om interview blev truffet), at det var så som så med anvendelsen af forskningsbaseret viden i udvalgsarbejdet. Men når der efterfølgende blev spurgt ind til karakteren af den viden, de anvendte, viste det sig, at de pågældende udvalgsformænd enten betragtede forskningsbaseret viden som særdeles relevant for udvalgsarbejdet eller ved nærmere eftertanke kunne rekonstruere, at anvendelse af forskningsbaseret viden rent faktisk fandt sted.

Figur 6: Forskningsresultaters betydning for det politiske arbejde; pct.⁶

Note: De tre søjler for hvert forskningsområde summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'Ingen betydning' ikke er medtaget.

⁶ 'Hvor stor betydning har forskningsresultater fra følgende seks forskningsområder for Deres politiske arbejde?':

For naturvidenskab gælder det, at det især er de kvindelige folketingsmedlemmer, der svarer, at forskningsresultaterne har meget stor eller stor betydning for deres politiske arbejde. På de øvrige forskningsområder kan der ikke konstateres forskel på kvindelige og mandlige folketingsmedlemmers vurdering af forskningsresultaternes betydning for deres arbejde.

Det enkelte folketingsmedlems partitilhørsforhold har på nogle områder indflydelse på, hvilken forskning der har betydning for det politiske arbejde. Således har forskningsresultater fra sundhedsvidenskab større betydning for arbejdet hos politikerne til højre for regeringen end hos politikerne til venstre for regeringen⁷. Ligeledes har resultater fra jordbrugs- og veterinærvidenskab større betydning hos højrefløjspartierne end blandt de øvrige partier. Til gengæld har resultater fra samfundsvidenskab størst betydning blandt de politikere, der er medlem af SF og Enhedslisten. Det samme gælder for resultater fra humanistisk forskning.

På dette spørgsmål kan der ikke konstateres systematiske forskelle blandt yngre og ældre medlemmer af Folketinget, eller blandt nye og mere erfarne politikere. Det kan desuden konstateres, at folketingspolitikernes uddannelse ikke er afgørende for forskningsresultaters betydning for det politiske arbejde⁸. Politikere uden en lang videregående uddannelse anser betydningen for lige så høj som politikere med en lang videregående uddannelse.

Anvendes forskningsresultater som grundlag for politiske initiativer?

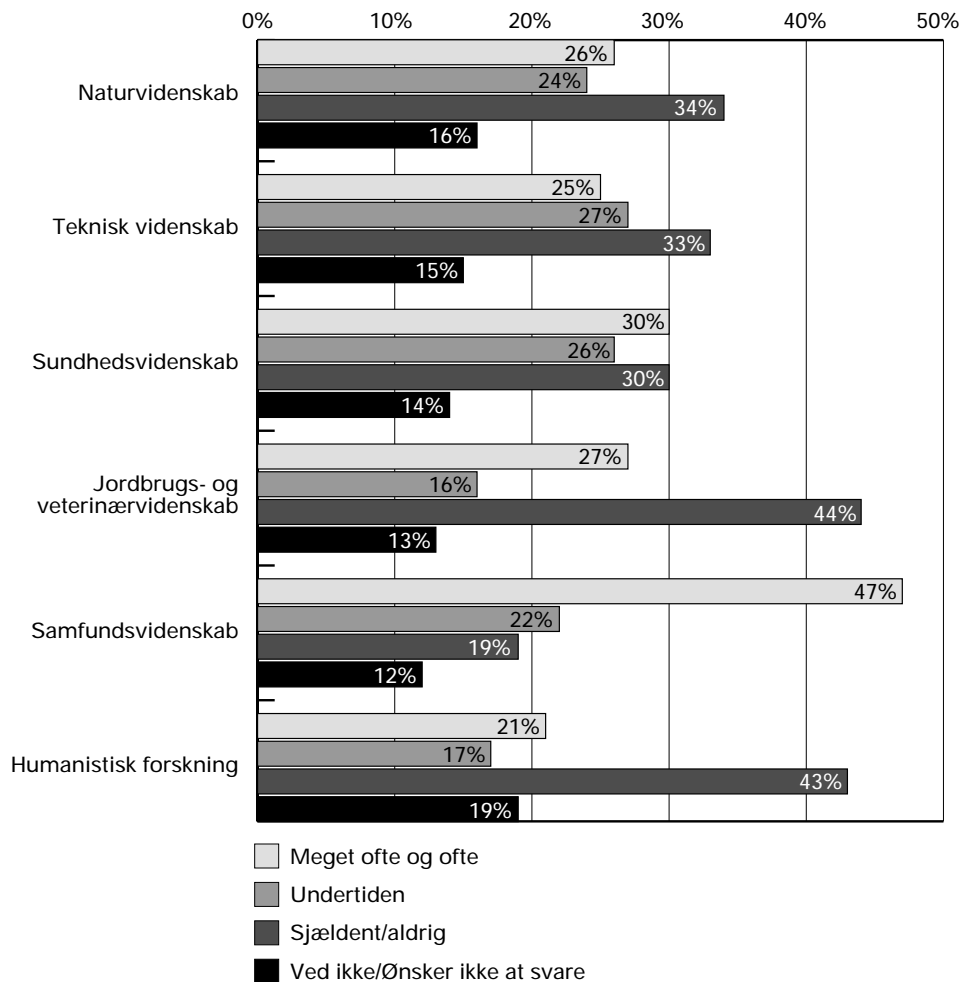
For at undersøge, hvor direkte forskningsresultater indgår i det politiske arbejde, er folketingsmedlemmerne blevet spurgt om, hvor ofte de anvender forskningsresultater fra de seks forskningsområder som grundlag for politiske initiativer.

Næsten halvdelen af politikerne i denne undersøgelse, 47 pct., anvender meget ofte eller ofte forskningsresultater fra samfundsvidenskab som grundlag for politiske initiativer. 30 pct. af politikerne anvender meget ofte eller ofte sundhedsvidenskabelige resultater i forbindelse med politiske initiativer. Resultater fra jordbrugs- og veterinærvidenskab samt humanistisk forskning har den mindst hyppige anvendelse i forbindelse med politikernes initiativer. Henholdsvis 44 og 43 pct. af politikerne anvender sjældent eller aldrig resultater fra disse to områder til deres politiske initiativer.

⁷ Der redegøres nærmere for grupperne af partier i afsnittet om metode.

⁸ Der redegøres nærmere for uddannelsesvariablen i afsnittet om metode.

Figur 7: Anvendelsen af forskningsresultater som grundlag for et politisk initiativ; pct.⁹

Der er en klar sammenhæng mellem, om forskningsresultater fra et forskningsområde generelt har stor betydning for politikerne, og om de anvender forskningsresultater som grundlag for politiske initiativer. De samme forskelle mellem forskningsområder genfindes således også her. Samfundsvidenskab har igen en fremtrædende plads i forhold til de øvrige forskningsområder.

⁹ 'Hvor ofte anvender De forskningsresultater fra følgende seks forskningsområder som grundlag for et politisk initiativ?.'

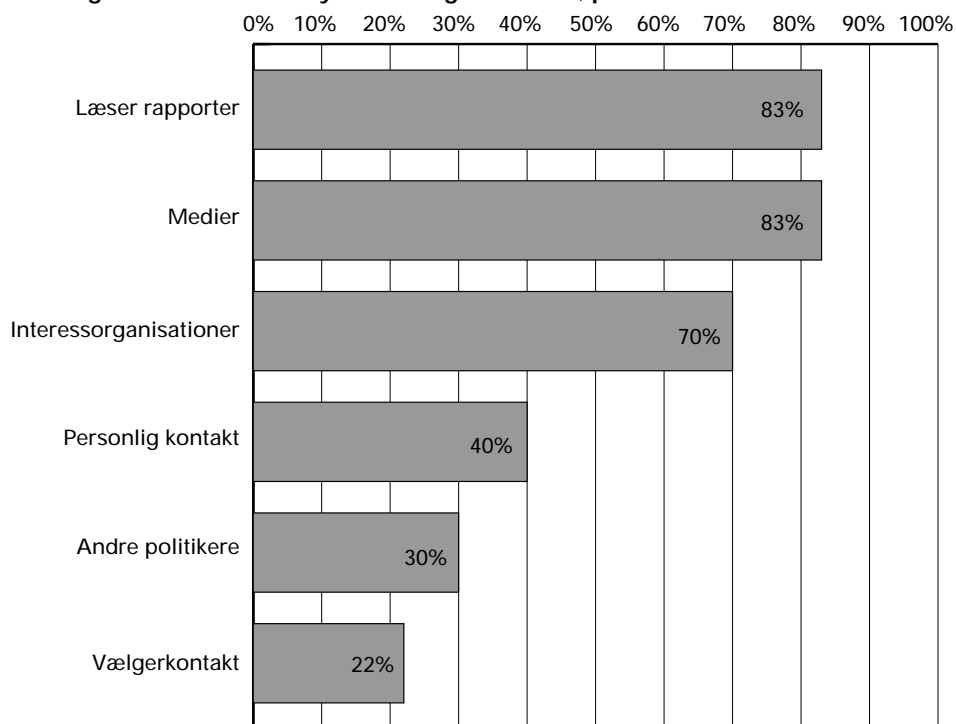
Det er naturligvis åbent for fortolkning, hvad der menes med at anvende forskningsbaseret viden 'som *grundlag* for et politisk initiativ'. Det synes generelt at forholde sig sådan, at folketingspolitikere kun sjældent føler sig ansporet til at tage et konkret lovgivningsmæssigt initiativ alene som følge af at være blevet bekendt med givne forskningsresultater. Vore interviews bekræfter da også generelt en forventning om, at forskningsresultater snarere supplerer en allerede eksisterende politisk dagsorden og først og fremmest tjener som én type input blandt mange i det daglige politiske arbejde.

Hvordan får folketingspolitikere kendskab til forskningsresultater?

Folketingspolitikere er blevet spurgt, om de opsøger forskningsresultater på eget initiativ, eller om de bliver præsenteret for forskningsresultater af andre. Langt de fleste politikere, 72 pct., svarer, at de både opsøger forskningen på eget initiativ og bliver præsenteret for det af andre.

I figur 8 ses, på hvilke måder politikere får kendskab til nye forskningsresultater. De to væsentligste kilder til information om forskningsresultater er videnskabelige primærkilder (rapporter, tidsskrifter, artikler og andet materiale fra forskere) og medierne, hvorfra 83 pct. af politikere får deres viden om forskning. Interesseorganisationerne er dog også en vigtig indgang til nye forskningsresultater for politikere; de formidler forskningsresultater til 70 pct. af politikere i denne undersøgelse. 40 pct. af politikere får kendskab til nye forskningsresultater ved personlig kontakt med forskere, 30 pct. fra andre politikere og 22 pct. bliver gjort opmærksom på nye forskningsresultater af deres vælgere.

Figur 8: Kendskab til nye forskningsresultater; pct.¹⁰

Hvis man ser på de politikere, der ikke læser videnskabelige rapporter m.m. fra forskere, er uddannelse den afgørende forklaringsfaktor, da stort set ingen af dem, der ikke læser videnskabelige rapporter, har en lang videregående uddannelse. Kun to politikere i denne undersøgelse med en lang videregående uddannelse svarer, at de ikke læser videnskabelige rapporter.

Folketingspolitikernes uddannelse er også afgørende for, om de har personlig kontakt med forskere. 54 pct. af politikerne med en lang videregående uddannelse har personlig kontakt med forskere, medens kun 31 pct. af politikerne uden en lang videregående uddannelse får kendskab til nye forskningsresultater ved personlig kontakt med forskere.

Der er desuden en tendens til, at flere kvinder får deres kendskab til nye forskningsresultater ved personlig kontakt med forskere og ved kontakt med vælgere i almindelighed.

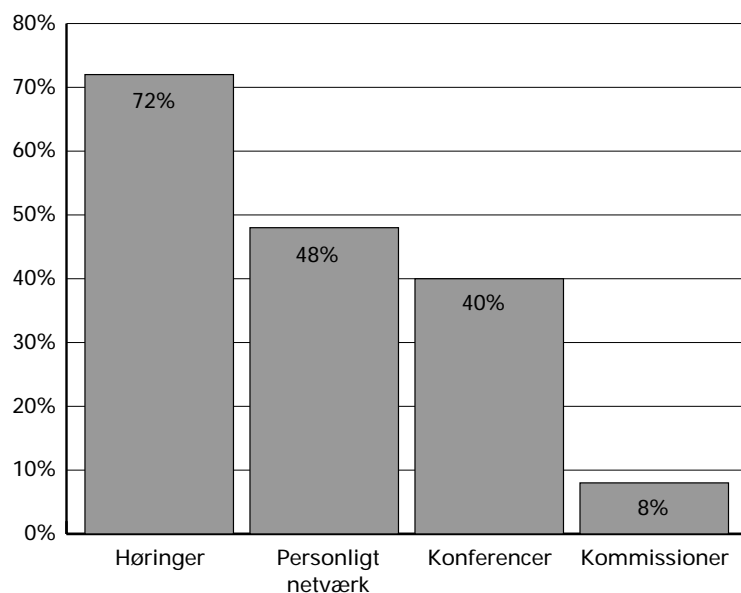
¹⁰ 'Hvordan får De kendskab til nye forskningsresultater?'

Personlig kontakt med forskere kan foregå i flere regi. Som det fremgår af figur 9, har politikerne først og fremmest personlig kontakt med forskere i forbindelse med deltagelse i høringer på Christiansborg, arrangeret på foranledning af politikerne. 72 pct. af politikerne har kontakt med forskere i forbindelse med høringer på Christiansborg.

Når man sammenligner svarene i figur 8, hvor 40 pct. af politikerne får deres viden fra personlig kontakt med forskere, med svarene i figur 9, er det bemærkelsesværdigt, at flere politikere svarer, at de har personlig kontakt med forskere, når kontakten udspecificeres i eksempler.

Udvalgsformændene udtrykker generelt en positiv holdning til det stigende antal høringer og temadrøftelser på Christiansborg. Flere udvalg har fået arrangeret høringer af Teknologirådet, hvis tilrettelæggelse der har været stor tilfredshed med. Udvalgsformændene ser høringer som en måde, hvorpå politikerne kan øge deres viden og forbedre deres beslutningsgrundlag. Nogle udvalgsformænd er dog af den opfattelse, at de eksperter, der deltager i høringerne, er inviteret af forskellige politiske fløje, således at udsagnene på forhånd balanceres i forhold til de politiske holdninger efter devisen 'Nå, hvis du skal have ham ind, så skal jeg i hvert fald også have ham ind'¹¹.

Figur 9: Personlig kontakt med forskere; pct. ¹²

¹¹ Politikernes anvendelse af forskningsbaseret viden i forbindelse med høringer vil være genstand for en uddybende analyse i den næste rapport i denne rapportserie fra Analyseinstitut for Forskning.

¹² I den udstrækning De har personlig kontakt med forskere, i hvilken forbindelse sker dette?.

Brug af personligt netværk giver kontakt med forskere for 48 pct. af politikerne i denne undersøgelse. 40 pct. af politikerne har kontakt med forskere i forbindelse med konferencer på forskningsinstitutioner. Kun 8 procent af politikerne får kontakt med forskere i kraft af medlemskab af kommissioner, hvor der også deltager forskere.

De folketingspolitikere, der har en lang videregående uddannelse, har i højere grad et personligt netværk, der giver kontakt med forskere. I tabel 1 ses, at 65 pct. af politikerne med en lang videregående uddannelse har forskere i deres personlige netværk, medens det kun drejer sig om 38 pct. af politikerne uden en lang videregående uddannelse.

Tabel 1: Kontakt med forskere i personligt netværk; pct.

	Uden lang videregående uddannelse	Med lang videregående uddannelse	Total
Ingen kontakt med forskere i personligt netværk	62	35	52
Kontakt med forskere i personligt netværk	38	65	48
I alt	100	100	100
Total antal	55	37	92

Der er en tendens til, at en større andel af de kvindelige folketingsmedlemmer har personlig kontakt med forskere gennem deltagelse i konferencer på forskningsinstitutioner, der er arrangeret af forskere. Som det ses i figur 9 har gennemsnitligt 40 pct. af folketingsmedlemmerne kontakt med forskere på forskningskonferencer, men andelen er 51 pct. hos kvinderne og 33 pct. hos mændene. Denne forskel kan ses i tabel 2.

Tabel 2: Personlig kontakt med forskere ved deltagelse i konferencer på forskningsinstitutioner; pct.

	Mænd	Kvinder	Gennemsnit
Ingen personlig kontakt med forskere ved deltagelse i konferencer	67	49	60
Personlig kontakt med forskere ved deltagelse i konferencer	33	51	40
I alt	100	100	100
Total antal	58	35	93

Note: Er kun signifikant på 7,5 pct. signifikansniveau.

Det er især politikere fra regeringspartierne, der har personlig kontakt med forskere på konferencer. Blandt de politikere, der har personlig kontakt med forskere ved deltagelse i konferencer på forskningsinstitutioner, er 62 pct. fra regeringspartierne og 38 pct. fra oppositionspartierne.

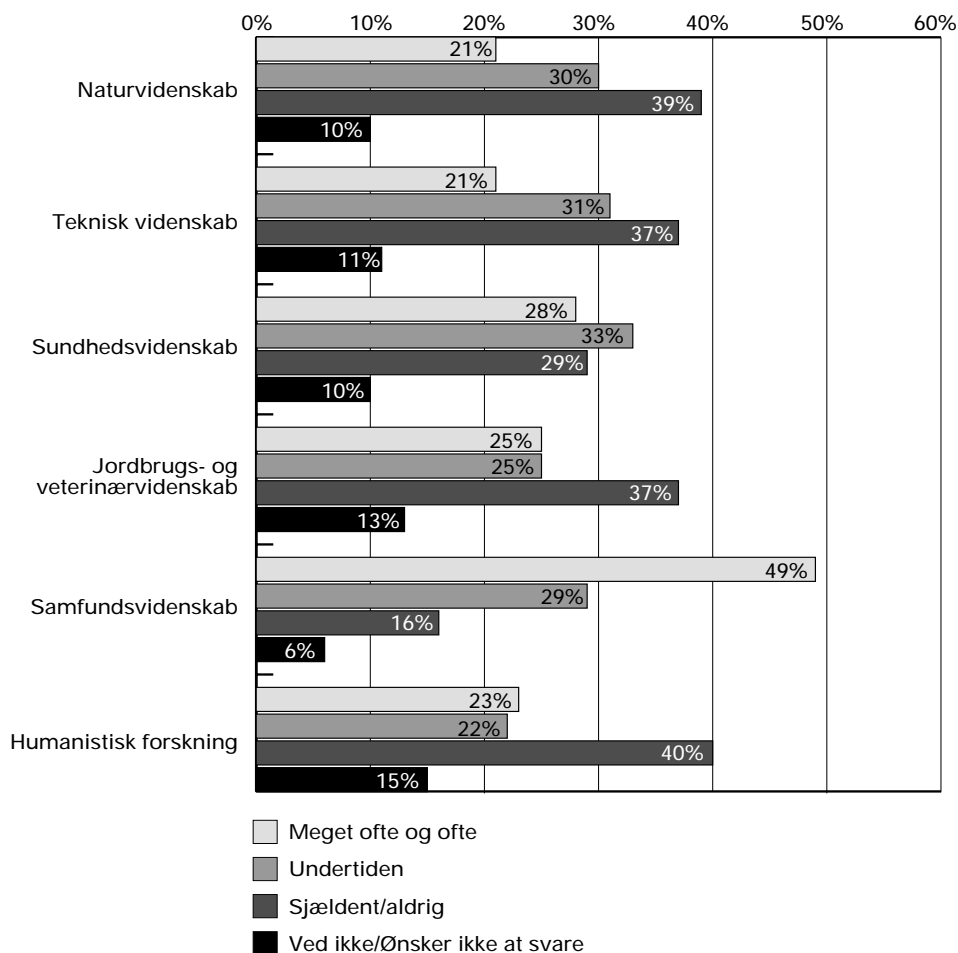
Hvor ofte læser politikere om forskningsresultater?

Forskningsresultater kan formidles både af forskerne selv i videnskabelige rapporter, tidsskrifter, artikler og andet, men formidles også i aviser, blade og populærvidenskabelige tidsskrifter. Folketingspolitikere er både blevet spurgt om, hvor ofte de læser videnskabeligt formidlet forskning, og hvor ofte de læser om forskning i aviser og blade. Fordelingerne fremgår af figur 10.

Umiddelbart giver det anledning til undren, at så mange folketingspolitikere giver udtryk for, at de læser videnskabelige rapporter, artikler etc. I hvert fald giver et stort flertal af udvalgsformændene udtryk for, at det er sjældent eller endog yderst sjældent, at de læser videnskabelige rapporter og artikler, dvs. får kendskab til forskningsresultater fra primærkilderne - dette kendskab får de snarere via medier eller via regeringen/ministerierne i form af bilag.

Næsten halvdelen af politikere læser meget ofte eller ofte videnskabeligt materiale fra samfundsvidenskab. Videnskabeligt materiale fra de øvrige forskningsområder læses meget ofte eller ofte af mellem 21 og 28 pct. af politikere. På alle områder undtagen samfundsvidenskab er andelen af politikere, der meget ofte eller ofte læser videnskabeligt materiale mindre end den andel, der sjældent eller aldrig gør det. Andelen af politikere, der sjældent eller aldrig læser forskningsresultater fra naturvidenskab, teknisk videnskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab samt humanistisk forskning, ligger mellem 37 pct. og 40 pct. Kun 29 pct. af politikere læser sjældent eller aldrig videnskabelige rapporter m.m. fra sundhedsvidenskab.

Figur 10: Læser videnskabelige rapporter, tidsskrifter, artikler og andet materiale fra forskere; pct.¹³

Der er en stærk sammenhæng mellem, om forskningsresultater fra et forskningsområde har stor betydning for en politiker, og om politikerens ofte læser videnskabelige rapporter fra det pågældende forskningsområde. Som nævnt har forskningsresultater fra naturvidenskab størst betydning for de kvindelige folketingsmedlemmer, hvilket viser sig her ved, at kvinderne oftere læser videnskabelige rapporter fra naturvidenskab, end mændene gør. Der er en generel tendens på alle forskningsområder til, at de kvindelige folketingsmedlemmer oftere læser videnskabelige rapporter, om end ingen af forskellene er statistisk signifikante¹⁴. Det tyder således på, at kvinderne er mere

¹³ 'Hvor ofte læser De videnskabelige rapporter, tidsskrifter, artikler og andet materiale fra forskere indenfor følgende forskningsområder?'

¹⁴ Der redegøres nærmere for signifikansniveauet i afsnittet om metode.

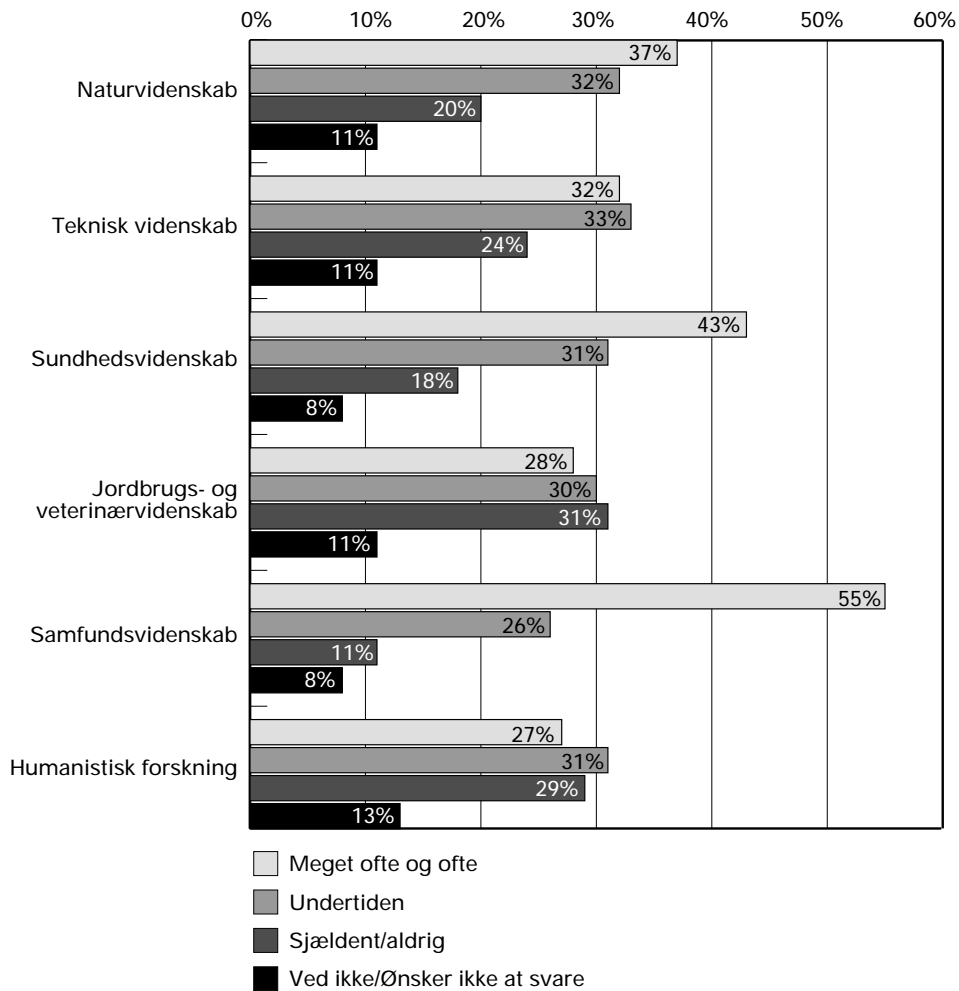
interesserede i forskning end mændene er. Her adskiller kvinderne i Folketinget sig fra kvinderne i den øvrige befolkning (Siune og Vinther, 1998).

Længden af folketingsmedlemmernes uddannelse er ikke afgørende for, hvor ofte medlemmerne læser videnskabelige rapporter m.m. fra naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og humanistisk forskning. For så vidt angår jordbrugs- og veterinærvidenskab viser det sig, at politikere uden en lang videregående uddannelse oftere læser videnskabelige rapporter på området, end de politikere, der har en lang videregående uddannelse. Politikerne i partierne til højre for regeringen læser hyppigst videnskabelige rapporter fra jordbrugs- og veterinærvidenskab; der er dog fortsat en tendens til, indenfor gruppen af partier til højre for regeringen og i regeringspartierne, at politikere uden en lang videregående uddannelse oftere læser materiale fra jordbrugs- og veterinærvidenskab. En lang videregående uddannelse har ligeledes betydning for, hvor ofte politikere læser videnskabelige rapporter fra samfundsvidenskab. Her læser politikere med en lang videregående uddannelse oftere rapporter fra samfundsvidenskab end politikere uden en lang videregående uddannelse gør.

Medlemmerne af Forskningsudvalget læser oftere end andre politikere rapporter fra naturvidenskab. På de andre forskningsområder er der ikke signifikante forskelle mellem, hvor meget medlemmerne af Forskningsudvalget og andre politikere læser.

Forskellen mellem medlemmerne af Forskningsudvalget og andre politikere genfindes på det næste spørgsmål, hvor forskningsudvalgsmedlemmer også i højere grad end andre politikere læser om naturvidenskabelige forskningsresultater i aviser og blade.

Figur 11: Læser om forskningsresultater i aviser, blade og populærvide- skabelige tidsskrifter; pct.¹⁵

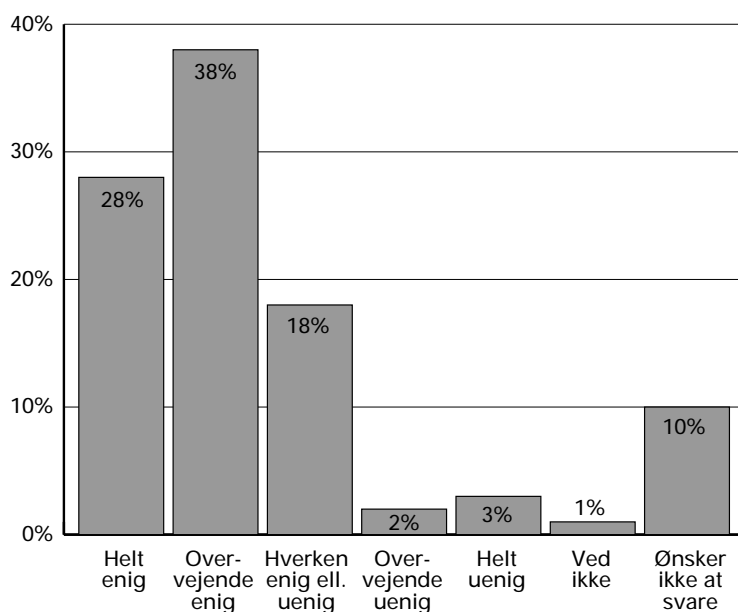

Folketingspolitikere læser i højere grad om forskningsresultater i aviser, blade og populærvideenskabelige tidsskrifter end i materiale fra forskerne selv. Der er en generelt højere andel af politikere, der meget ofte eller ofte læser om forskningsresultater i aviser m.m. Forskellene mellem de seks forskningsområder kan fortsat genfindes, således at samfundsvidenskab er det område, som politikere oftest læser om i avisen. Derefter kommer sundhedsvidenskab, fulgt af naturvidenskab og teknisk videnskab. Resultater fra jordbrugs- og veterinærvidenskab samt humanistisk forskning læses af færrest politikere.

¹⁵ 'Hvor ofte læser De om forskningsresultater fra de nævnte seks forskningsområder i aviser, blade og populærvideenskabelige tidsskrifter?'

Der kan igen konstateres en generel tendens til, at kvindelige folketingspolitikere oftere læser om forskning, end de mandlige folketingspolitikere gør. Det drejer sig både om naturvidenskab, sundhedsvidenskab, samfundsvidenskab og humanistisk forskning.

Figur 12: 'Forskere bør i højere grad formidle deres viden til politikere'; pct.

De fleste politikere giver udtryk for, at de er interesserede i, at forskere i højere grad formidler deres viden til politikere. Blandt kommentarerne til dette spørgsmål fremkom et ønske om, at formidlingen skal ske i et for lægmænd forståeligt sprog. Dette ønske understøttes af flere udvalgsformænd. I øvrigt bør det nævnes, at ingen udvalgsformænd havde oplevet, at en forsker havde søgt foretræde for udvalget, og blot én udvalgsformand havde oplevet, at en forsker af egen drift havde tilsendt udvalgsmedlemmerne rapporter, artikler etc. Flere udvalgsformænd gav udtryk for, at forskere befinder sig langt fra den politiske verden, og flere efterlyste, at forskere selv tager kontakt til politikere og gør opmærksom på deres arbejde. Der er en udbredt opfattelse af, at forskningen er for abstrakt i forhold til det politiske liv, og flere politikere ville gerne have mere relevant og aktuel forskning, der kunne indgå i den politiske debat. Som en udvalgsformand udtrykker det;

*(D)er er **alt** for lidt udveksling mellem forskning og det politiske ...forskningen har det med at isolere sig selv i sin egen lille verden ...det er sådan ligesom, man sidder og studerer sommerfugle, og så sidder man og kigger på dem...ingen involveren, ikke noget som helst. Omme på den anden side er politikere, det politiske liv synes at de er i den grad sig selv nok, at politikere ved godt hvordan og hvorledes det skal være, de har deres billede af verden, og så går de bare efter at få det bekræftet, og det vil sige at der er en hel masse ting hvor du ku' få en udveksling af nogle ting, som ku' gi en højere grad af kvalitet i den måde, man både tilrettelægger det politiske arbejde på, præsenterer det på, men også i og for sig i, hvor man skulle hen, som man ikke får...så er det alt for mange gange, man skal genopfinde hjulet i politik. Hvis man satte sig hen og læste nogle af de resultater, som er, så ku' man undgå det.*

I forbindelse med spørgsmålet om forskernes formidling af forskningsresultater til politikerne er det værd at hæfte sig ved et udtalt paradoks: På den ene side synes det nærmest et mantra for folketingspolitikere, at deres tid er yderst sparsom, og at der derfor ikke er mulighed for at sætte sig ordentligt ind i forskningsbaseret viden; på den anden side efterlyser de at få mere materiale tilsendt fra forskerne. Det skal dog også nævnes, at mange politikere har den opfattelse, at de har den tid, der skal til - sådan forstået, at den prioritering, der under alle omstændigheder finder sted, også gælder forskningen. Med andre ord; hvis forskningsbaseret viden blev betragtet som tilstrækkelig vigtig for den politiske proces, ville politikerne også finde tiden til at sætte sig ind i den.

I forbindelse med diskussionen af politikernes arbejdspress og deres mulighed for at læse den store mængde skriftlige materiale der indgår i lovgivningsprocessen, spurgte vi udvalgsformændene, hvilken hjælp de fik fra deres sekretær eller udvalgssekretær i denne henseende. Der var bred enighed om, at der ikke er sekretærhjælp til at læse f.eks. rapporter, og at udvalgssekretariatets funktion først og fremmest er administrativ. Blandt udvalgsformændene var der imidlertid ikke enighed om det ønskværdige i, at sekretærer skulle læse en del af materialet og derefter referere det videre til politikerne. Nogle politikere så det som en fordel, hvis de på denne måde kunne få kendskab til et større materiale, medens andre politikere insisterede på, at politikerne er nødt til selv at læse stoffet. Sidstnævnte udtrykte en bekymring for, at politikerne skulle udvikle sig til teknikere, der gemte sig bag ekspertudsagn og ikke selv turde tage det politiske ansvar.

Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen

Nu har vi set, hvordan det enkelte folketingsmedlem anvender forskning - i dette afsnit ser vi mere bredt på forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen. Her behandles spørgsmålene om, på hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen forskning inddrages, hvor stor indflydelsen er, i hvilke politiske sammenhænge indflydelsen er størst, og på hvilke politikområder indflydelsen er størst.

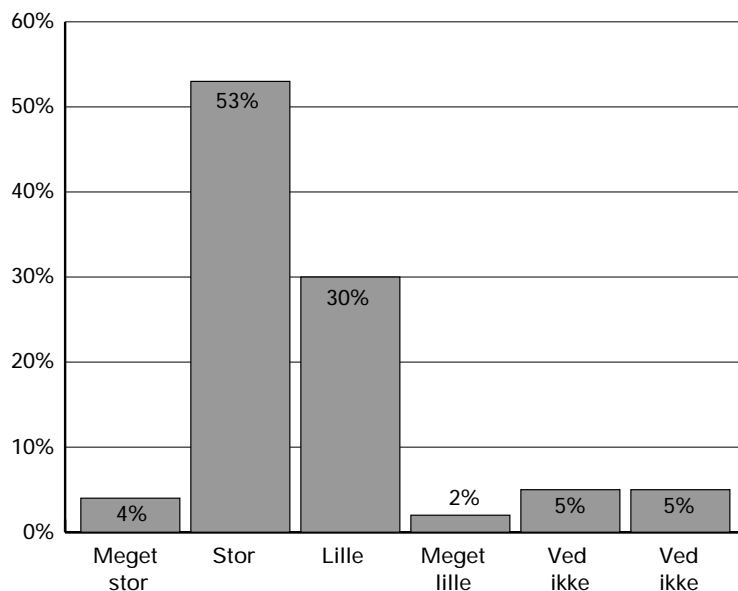
Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen

Kun 4 pct. af politikerne mener, at forskningen har meget stor indflydelse på lovgivningsprocessen. Over halvdelen af politikerne, 53 pct., vurderer, at forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen er stor. 30 pct. af Folketingets medlemmer er af den opfattelse, at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er lille.

Der kan ikke findes noget mønster i, hvilke folketingsmedlemmer der mener, at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er stor, og hvilke der mener, at indflydelsen er lille, når man anvender de forklaringsfaktorer, vi har valgt at fokusere på i denne undersøgelse. Hvis man ser specifikt på de folketingsmedlemmer, der mener, at indflydelsen er lille, drejer det sig om politikere fra både regeringspartier og oppositionspartier til såvel højre som venstre for regeringen. Det er både politikere med lang videregående uddannelse og uden lang videregående uddannelse. Køn, alder, anciennitet i Folketinget og amtskreds kan heller ikke forklare forskellene.

En forklaring af forskellen kunne være, at folketingspolitikere opfatter selve spørgsmålet om 'indflydelse' nok så forskelligt: Hvori består indflydelse? Er den direkte eller indirekte? Er den personrelateret eller knytter den sig i stedet til beslutningsprocesser som sådanne? Er indflydelse lig magt? Hvordan registrerer man indflydelse? Disse spørgsmål vil blive taget op i en senere publikation om forholdet mellem forskere og politikere, set som indflydelses- og magtrelation.

Figur 13: Forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen; pct.¹⁶

Note: Søjlerne summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'Ingen indflydelse' ikke er medtaget.

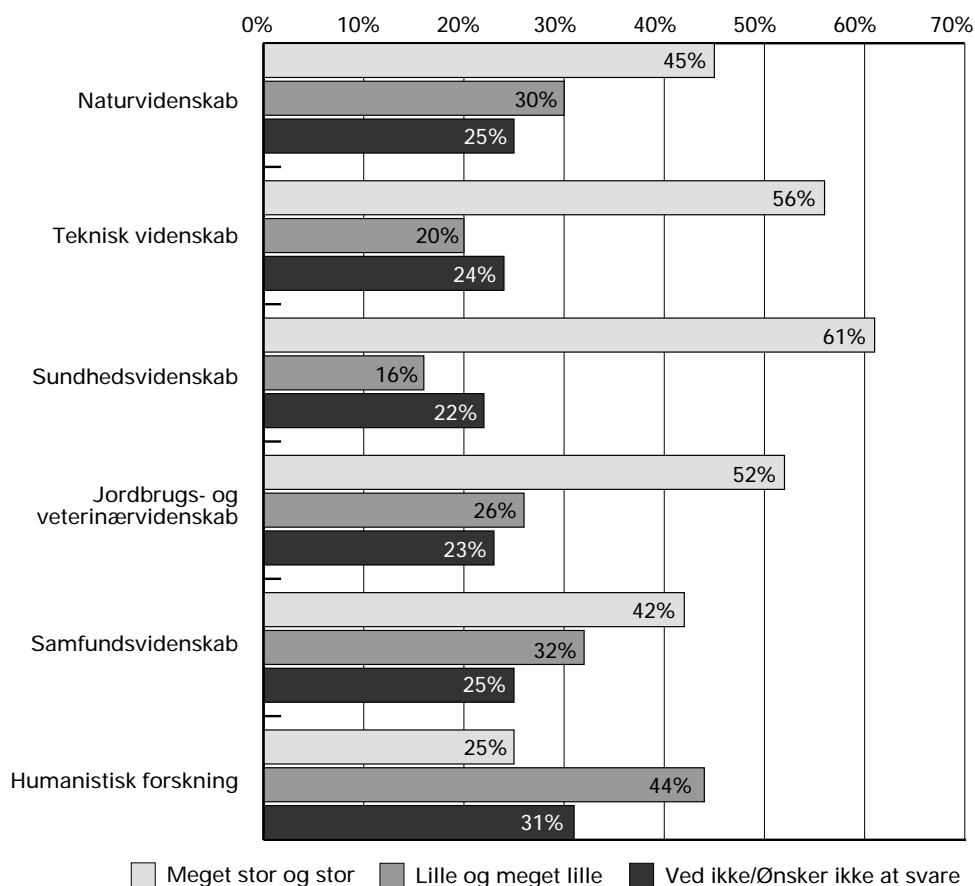
Der er en stærk sammenhæng mellem, at politikerne vurderer, at forskningens indflydelse på samfundsudviklingen er stor, og at de mener, at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er stor.

Blandt kommentarerne til spørgsmålet om forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen var en del, der problematiserede det meget generelle spørgsmål, med henvisning til at forskningens indflydelse afhænger af fagområdet, lovgivningens art og sagens karakter.

Spørgsmålet om forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er i undersøgelsen delt op på de seks forskningsområder. I figur 14 kan man se, at især sundhedsvidenskab vurderes at have meget stor eller stor indflydelse på lovgivningsprocessen. Det mener 61 pct. af politikerne. Derefter følger teknisk videnskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab med henholdsvis 56 og 52 pct. af politikerne. Naturvidenskab og samfundsvidenskab har meget stor eller stor indflydelse på lovgivningsprocessen ifølge 45 og 42 pct. af politikerne, medens kun en fjerdedel af politikerne mener, at humanistisk forskning har meget stor eller stor indflydelse på lovgivningsprocessen. Her skal det bemærkes, at en stor del af politikerne vælger ikke at svare på spørgsmålene eller svarer 'Ved ikke'. 20 politikere har svaret således på alle seks forskningsområder i dette spørgsmål.

¹⁶ 'Hvor stor mener De, at den videnskabelige forsknings samlede indflydelse på lovgivningsprocessen er?'

Figur 14: Forskellige forskningsområders indflydelse på lovgivningsprocessen; pct. ¹⁷

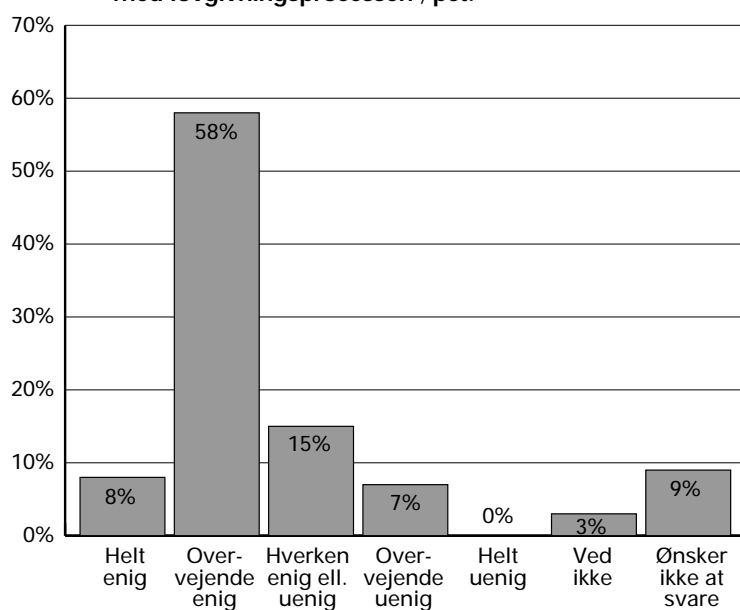
Note: De tre søjler for hvert forskningsområde summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'Ingen indflydelse' ikke er medtaget.

For at få et mere præcist billede af, hvorledes folketingsmedlemmerne oplever forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen, blev politikerne bedt om at tage stilling til en række påstande.

¹⁷ 'Hvordan vurderer De forskellige forskningsområders indflydelse på lovgivningsprocessen?'.

Som det fremgår af figur 15, erklærer 66 procent af folketingsmedlemmerne sig helt enige eller overvejende enige i påstanden om, at forskningen ofte bidrager til beslutningsgrundlaget i forbindelse med lovgivningsprocessen. Kun 7 pct. er uenig i dette udsagn.

Figur 15: 'Forskningen bidrager ofte til beslutningsgrundlaget i forbindelse med lovgivningsprocessen'; pct.

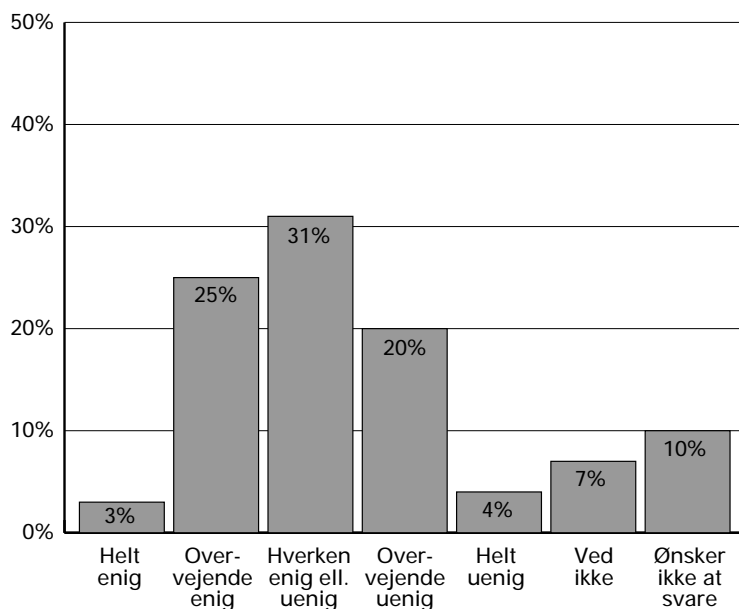

Holdningen til ovenstående spørgsmål hænger positivt sammen med vurderingen af forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen.

Der er endvidere en positiv sammenhæng mellem opfattelsen af, at forskningen ofte bidrager til lovgivningsprocessen, og opfattelsen af, at forskningen er afgørende for udfaldet af lovgivningsprocessen.

Medens et flertal af politikerne mener, at forskningen ofte bidrager til beslutningsgrundlaget, betragtes forskningen ikke i samme omfang som afgørende for udfaldet af lovgivningsprocessen.

Figur 16: 'Forskningsresultater er ofte afgørende for udfaldet af lovgivningsprocessen'; pct.

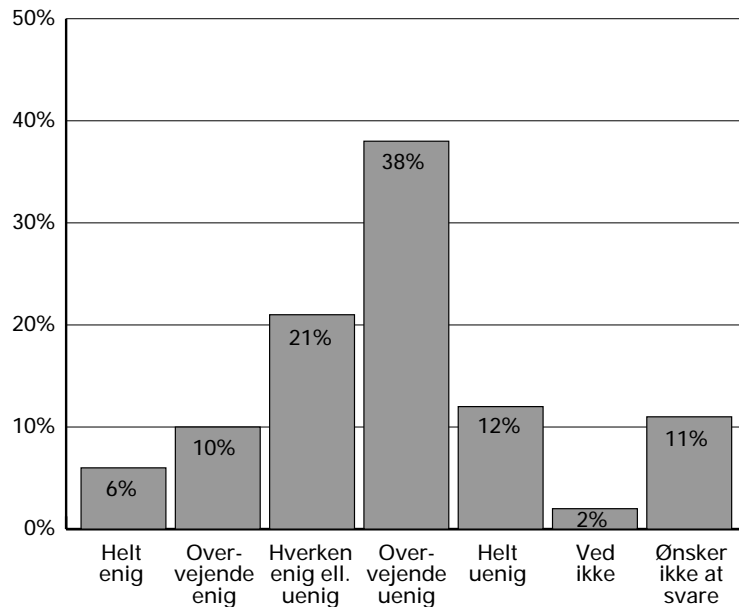

Af figur 16 fremgår det, at 28 pct. overvejende deler opfattelsen, medens 20 pct. er uenige i, at forskningen er afgørende for udfaldet, og 31 pct. hverken er enige eller uenige i spørgsmålet. Sammenlagt er der 17 pct. der svarer 'Ved ikke' eller 'Ønsker ikke at svare'. Analysen kan imidlertid ikke finde generelle karakteristika ved disse personer. Årsagen til, at så mange svarer 'Ved ikke' eller 'Ønsker ikke at svare', kan være manglende erfaringer med det politiske arbejde, hvilket også flere nye folketingsmedlemmer angiver som grund, eller at nogle spørgsmål ganske enkelt springes over.

Holdningen til denne påstand hænger positivt sammen med vurderingen af forskningens samlede indflydelse på lovgivningsprocessen.

Men hvordan forholder det sig med folketingsmedlemmernes opfattelse af forskningens negative indflydelse - eller spurgt på en anden måde; oplever folketingsmedlemmerne, at forskningsresultater bliver tilsidesat som politisk irrelevante eller uanvendelige, selv om de ikke er det? Det fremgår af figur 17.

Figur 17: 'Forskningsresultater tilsidesættes ofte som politisk irrelevante eller uanvendelige i lovgivningsprocessen, selv om de ikke er det'; pct.

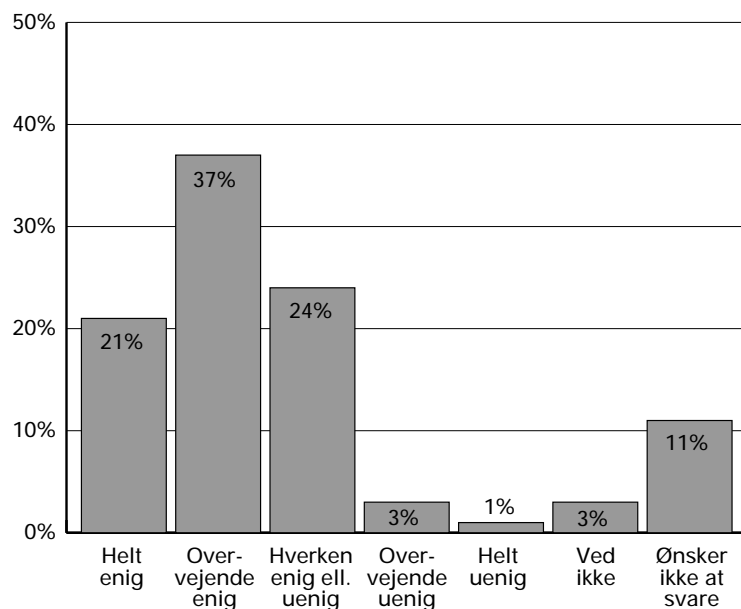

De fleste politikere mener ikke, at forskningsresultater fejlagtigt tilsidesættes som politisk irrelevante eller politisk uanvendelige. Der er dog henholdsvis 6 og 10 pct., der er enige eller overvejende enige i, at fejlagtig tilsidesættelse ofte finder sted. Igen skal det bemærkes, at der er forholdsvis mange politikere, der ikke ønsker at svare på spørgsmålet.

Der er en positiv sammenhæng mellem opfattelsen af, at forskningsresultater ofte tilsidesættes, og opfattelsen af, at de i højere grad bør inddrages.

Der er endvidere en sammenhæng mellem dette spørgsmål og det forrige, således at de, der er uenige i at forskningsresultater ofte er afgørende for udfaldet af lovgivningsprocessen, også svarer, at forskningsresultater ofte tilsidesættes som irrelevante, selv om de ikke er det.

Figur 18: 'Forskningsresultater bør i højere grad inddrages i lovgivningsprocessen'; pct.

Et flertal af politikerne mener, at forskning i højere grad bør inddrages i lovgivningsprocessen. En stor del, 24 pct., er dog hverken enig eller uenig i dette spørgsmål. Kun en lille del af politikerne mener, at forskning ikke bør inddrages i større omfang.

Medlemmerne af Forskningsudvalget er generelt mere enige i, at forskningsresultater i højere grad bør inddrages i lovgivningsprocessen.

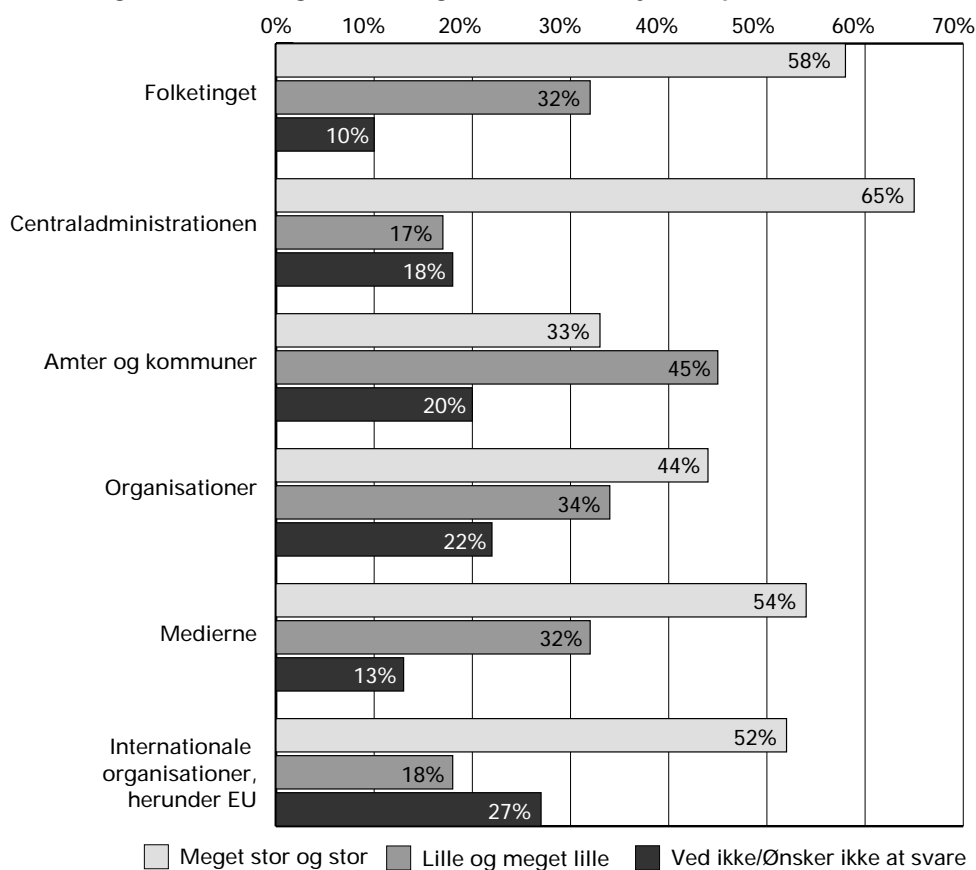
Holdningen til ovenstående spørgsmål hænger sammen med opfattelsen af, hvorvidt brugen af forskningsresultater er med til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen. Således er de, der mener, at forskningsresultater i højere grad bør inddrages, også af den opfattelse, at forskningsresultater er med til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen.

Der er desuden en negativ sammenhæng mellem dette spørgsmål og holdningen til, om forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er et demokratisk problem. Det vil sige, at mener man, at forskningsresultater i højere grad bør inddrages i lovgivningsprocessen, anser man ikke forskningens indflydelse for at være et demokratisk problem.

Forskningsresultaters indflydelse i forskellige institutionelle kontekster

Folketingsmedlemmerne er blevet bedt om at vurdere forskningsresultaters indflydelse i forskellige institutionelle kontekster. Af figur 19 fremgår det, at 65 pct. af folketingsmedlemmerne er af den opfattelse, at forskningsresultater har meget stor eller stor indflydelse i centraladministrationen, og at 58 pct. af folketingsmedlemmerne giver udtryk for, at forskning har meget stor eller stor indflydelse i Folketinget. Forskningens indflydelse i medierne vurderes af 54 pct. af politikerne til at være meget stor eller stor, og 52 pct. mener, at indflydelsen er meget stor eller stor i internationale organisationer. Kun 33 pct. af medlemmerne mener, at forskningsresultaters indflydelse er meget stor eller stor i amter og kommuner.

Figur 19: Vurdering af forskningsresultaters indflydelse; pct.¹⁸

Note: De tre søjler for hvert forskningsområde summerer ikke til 100 pct., da kategorien 'Ingen indflydelse' ikke er medtaget.

¹⁸ 'Hvordan vurderer De generelt forskningsresultaters indflydelse i:'

De politikere, for hvem forskningen har stor personlig betydning i det politiske arbejde, er i højere grad tilbøjelige til at mene, at forskningens indflydelse i Folketinget er stor. Tilkendegivelsen af, at forskning har stor betydning for den enkeltes arbejde, kan ikke forklare politikernes holdning til indflydelsen på de øvrige områder.

Hvis man sammenligner politikernes svar på dette spørgsmål med deres svar på, hvornår forskningen inddrages i lovgivningsprocessen (jf. figur 20), er der en række sammenhænge, der er værd at påpege.

De politikere, der har den opfattelse, at forskningens indflydelse i Folketinget er begrænset, mener heller ikke, at forskningen inddrages i udarbejdelsen af beslutningsforslag og lovforslag, på gruppemøder eller i udvalg.

Ligeledes mener de folketingsmedlemmer, der opfatter forskningens indflydelse i centraladministrationen som lille, at forskningen heller ikke inddrages i udarbejdelsen af lovforslag eller i debatten forud for selve lovgivningsprocessen.

Der er således vist en generel sammenhæng mellem opfattelsen af, at forskningen har indflydelse, og opfattelsen af, at forskningen inddrages.

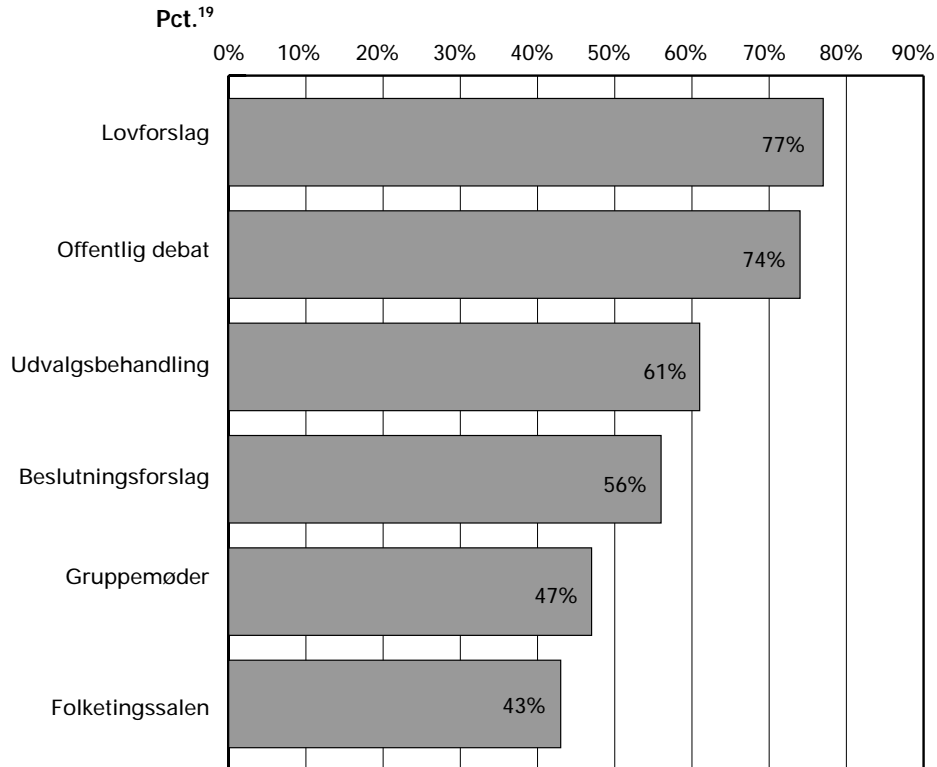
Folketingsmedlemmer uden en lang videregående uddannelse er mere tilbøjelige til at mene, at forskningsresultaters indflydelse i medierne er stor, end folketingsmedlemmer med en lang videregående uddannelse er.

På hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen inddrages forskningsresultater?

Ifølge 77 pct. af politikerne er det primært i forbindelse med udarbejdelsen eller forberedelsen af et lovforslag, at forskning inddrages i lovgivningsprocessen. En stor del af politikerne, 74 pct., svarer, at forskningsresultater inddrages i den offentlige debat forud for lovgivningsprocessen.

61 pct. af politikerne mener, at forskning inddrages i udvalgsarbejdet, og 56 pct. af politikerne svarer, at forskningsresultater inddrages i forbindelse med udarbejdelsen eller forberedelsen af et beslutningsforslag. 47 pct. mener, at forskning inddrages på gruppemøder. 43 pct. af politikerne mener, at forskningsresultater inddrages under behandlinger af lovforslag i Folketingssalen.

Figur 20: På hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen inddrages forskning?

Disse resultater stemmer godt overens med det billede, som udvalgsformændene tegner af, hvorledes forskningsbaseret viden finder vej til lovgivningsprocessen; denne viden formidles først og fremmest af regeringen i forbindelse med det lovforberedende arbejde og af medierne. Hermed understøtter udvalgsformændene til dels spørgeskemabesvarelserne for så vidt angår mediernes store betydning som formidler af forskningsbaseret viden til folketingsmedlemmerne (jf. figur 8). I retrospekt bør det i øvrigt tilføjes, at det kunne have været interessant, om vi havde udvidet spørgsmålet om, hvor folketingsmedlemmerne får deres kendskab til nye forskningsresultater fra, til også at omfatte regeringen/centraladministrationen, idet denne kan betragtes som en selvstændig formidler af forskningsbaseret viden til lovgivningsprocessen.

¹⁹ 'På hvilket tidspunkt i lovgivningsprocessen oplever de, at forskningsresultater inddrages?'

Om man som folketingsmedlem har en lang videregående uddannelse eller ej har betydning for oplevelsen af, om forskningsresultater inddrages i udvalgsarbejdet. Forskellen på de to grupper af medlemmer kan ses i tabel 3.

Tabel 3: Oplevelsen af inddragelse af forskning i udvalgsbehandlinger; pct.

	Uden lang videregående uddannelse	Med lang videregående uddannelse	Total
Oplever ikke at forskning inddrages	29	54	39
Oplever at forskning inddrages	71	46	61
I alt	100	100	100
Total	55	37	92

Vilkårene i lovgivningsprocessen er fundamentalt forskellige for partier i regering, der har centraladministrationen bag sig, og for partier i opposition, der har væsentligt færre ressourcer til udarbejdelsen af lov- og beslutningsforslag. Langt de fleste lovforslag fremsættes af regeringen, medens folketingets medlemmer, især oppositionspolitikere, oftest fremsætter beslutningsforslag. På denne baggrund er det relevant at undersøge, om der er forskel på regeringspartiers og oppositionspartiets vurdering af, hvornår forskningsresultater inddrages.

Analysen viser, at der ikke er forskel på politikere fra regeringspartier og politikere fra oppositionspartier, når man ser på deres oplevelse af, i hvor høj grad forskning inddrages på gruppemøder, i udvalg og i den offentlige debat forud for lovgivningsprocessen. Dette resultat tyder på, at vilkårene for politikere for så vidt angår deres anvendelse af forskningsbaseret viden er ens i disse sammenhænge, hvad enten de sidder i regering eller er i opposition.

Heroverfor er der en tendens til, at flere politikere i oppositionspartier finder, at forskningen inddrages i forbindelse med udarbejdelsen af beslutningsforslag, medens flere politikere i regeringspartier finder, at forskningen inddrages i forbindelse med udarbejdelsen af lovforslag²⁰. Denne forskel afspejler antageligvis arbejdsdelingen i den parlamentariske proces og politikernes kendskab til inddragelsen af forskning i denne proces.

²⁰ Forskellene er dog ikke signifikante på et 5 pct. signifikansniveau.

Der er desuden signifikant flere politikere i oppositionspartier, der oplever, at forskningen inddrages under behandlinger af lovforslag i Folketingssalen, hvilket igen kan siges at afspejle, at politikere i oppositionspartier arbejder på andre vilkår i lovgivningsprocessen end politikerne i regeringspartierne. I tabel 4 kan man se forskellen på de to grupper af partier.

Tabel 4: Oplevelsen af inddragelse af forskning under behandlinger af lovforslag i Folketingssalen; pct.

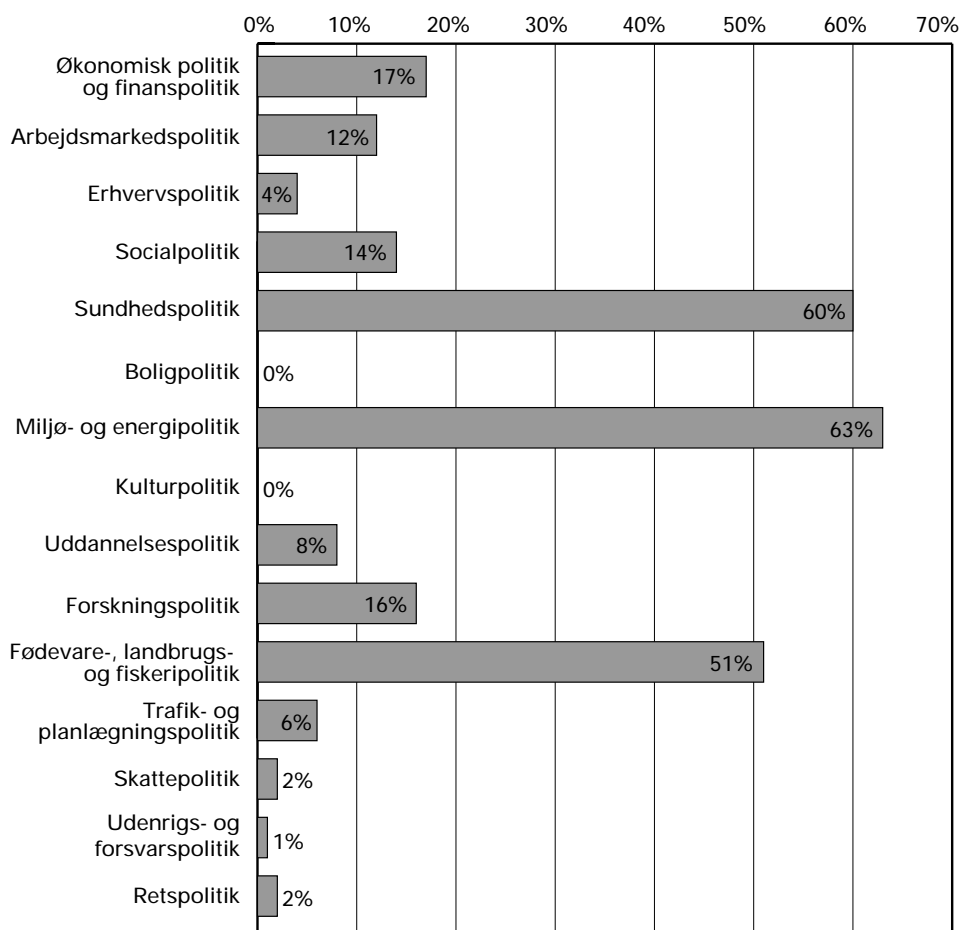
	Oppositionspartier	Regeringspartier	Gennemsnit
Oplever ikke at forskning inddrages	42	74	57
Oplever at forskning inddrages	58	26	43
I alt	100	100	100
Total antal	50	43	93

Politikernes opfattelse af, hvornår i den parlamentariske proces forskningsbaseret viden anvendes, stemmer ganske godt overens med den politiske arbejdsdeling mellem Folketing og regering. Men det er værd at bemærke, at de udvalgsformænd tilhørende oppositionen, der mener, at det især er via regeringen og/eller i forbindelse med det lovforberedende arbejde, at forskningsbaseret viden formidles til folketingsmedlemmerne, ikke ser noget problem i, hvad der kan betegnes som en vidensasymmetri mellem Folketinget og regeringen.

På hvilke politikområder er indflydelsen størst?

Forskningens indflydelse varierer meget fra område til område. På spørgeskemaets opfordring til at prioritere de tre politikområder, hvor forskningens indflydelse er størst, svarede politikerne som vist i figur 21.

Figur 21: Hvor er forskningens indflydelse størst? Pct.²¹

Miljø- og energipolitik får flest prioriteringer - 63 pct. af politikerne har sat kryds her. Sundhedspolitik følger hurtigt efter - her har 60 pct. af politikerne sat kryds.

51 pct. af politikerne har sat kryds ved fødevarer-, landbrugs- og fiskeripolitik som et område med stor indflydelse fra forskning.

21 'På hvilke politikområder mener De, at videnskabelig forsknings indflydelse på lovgivningsprocessen er størst? (De bedes sætte højst tre krydser)'.

Disse tre områder skiller sig markant ud fra de øvrige områder ved at være prioriteret af en stor del af politikerne. 29 pct. af politikerne har peget på alle tre områder, hvilket indikerer, at der er en udbredt opfattelse af, at netop disse tre områder skiller sig særligt ud. Det er interessant at bemærke, at der blandt disse 29 pct. er mange, der mener, at forskningen har stor indflydelse på lovgivningsprocessen, og at forskning bidrager til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen.

Det fjerdemest prioriterede politikområde, økonomisk politik og finanspolitik, er kun prioriteret af 17 pct. af politikerne.

Disse resultater kan ses i lyset af resultaterne fra figur 14, der viser politikerne opfattelse af forskellige forskningsområders indflydelse på lovgivningsprocessen. Men er der en sammenhæng mellem opfattelsen af hvilke forskningsområder, der har indflydelse, og opfattelsen af, hvilke politikområder der påvirkes af forskning? Analysen viser, at der er en sammenhæng mellem sundhedsvidenskab og sundhedspolitik, samt mellem jordbrugs- og veterinærvidenskab og fødevarer- landbrugs- og fiskeripolitik. Der kan derimod ikke konstateres en sammenhæng mellem opfattelsen af indflydelsen på et bestemt forskningsområde og opfattelsen af forskningens indflydelse på miljø- og energipolitik, hvilket tyder på, at der ikke er så ensidig en anvendelse af et bestemt forskningsområde i forhold til miljø- og energipolitik, som tilfældet er med sundhedspolitik og fødevarer- landbrugs- og fiskeripolitik.

Når miljø- og energipolitik, sundhedspolitik samt fødevarer-, landbrugs- og fiskeripolitik udnævnes af en stor del af politikerne som de områder, hvor forskning har størst indflydelse, er det relevant at se på, hvad medlemmerne af de tilsvarende udvalg mener om forskningen generelt og specifikt på deres område.

Analysen viser, ikke overraskende, at naturvidenskabelig forskning har større betydning for medlemmerne af Miljø- og Planlægningsudvalget end for de øvrige politikere²². Tilsvarende har sundhedsvidenskabelig forskning større betydning for medlemmer af Sundhedsudvalget og forskning fra jordbrugs- og veterinærvidenskab har større betydning for medlemmer af Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevarerudvalget) end for medlemmerne af andre udvalg. Det gælder desuden for medlemmer af Fødevarerudvalget, at humanistisk forskning har mindre betydning for dem end for de øvrige folketingspolitikere.

²² På trods af at politikområdet hedder miljø- og energipolitik, vælger vi her at se på Miljø- og Planlægningsudvalget og ikke Det Enerkipolitiske Udvalg, da vi ikke kunne få et interview med formanden for Det Enerkipolitiske Udvalg.

Medlemmer af Sundhedsudvalget og Fødevareudvalget anvender oftere henholdsvis sundhedsvidenskabelig forskning og jordbrugs- og veterinærvidenskabelig forskning som grundlag for politiske initiativer, end andre politikere gør. Man kunne forvente, at medlemmer af Miljø- og Planlægningsudvalget oftere ville anvende naturvidenskabelige forskningsresultater som grundlag for politiske initiativer, men dette er ikke tilfældet. Samtidig anvender medlemmer af Miljø- og Planlægningsudvalget sjældnere samfundsvidenskab og humanistisk forskning som grundlag for politiske initiativer. Tilsvarende anvender medlemmer af Fødevareudvalget sjældnere sundhedsvidenskabelig forskning som grundlag for politiske initiativer. Der kan altså konstateres en klar specialisering af politikerne i disse udvalg.

Denne specialisering understreges af, at politikerne fra de tre udvalg oftere læser videnskabeligt materiale og populært formidlet forskning fra de respektive forskningsområder, end andre politikere gør. Medlemmerne af Sundhedsudvalget læser dog tillige om samfundsvidenskabelig forskning i aviser og blade, så specialiseringen er ikke helt afgrænset. Mange folketingspolitikere er desuden medlem af flere udvalg, hvorfor der på det personlige plan ikke sker en skarp opdeling af interesseområder.

Medlemmerne af Sundhedsudvalget vurderer, at sundhedsvidenskabelig forskning har større nytte for samfundet og har større indflydelse på samfundsudviklingen, end politikerne uden for Sundhedsudvalget gør. Medlemmerne af Miljø- og Planlægningsudvalget vurderer, at jordbrugs- og veterinærvidenskab har større indflydelse på samfundet, end andre politikere gør. Medlemmerne af Fødevareudvalget vurderer ikke, som man ellers kunne have forventet, jordbrugs- og veterinærvidenskabs indflydelse højere end andre politikere gør. Derimod vurderer de indflydelsen på samfundsudviklingen fra sundhedsvidenskabelig, samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning lavere end andre politikere gør.

Der er en tendens til, at sundhedsudvalgsmedlemmerne skiller sig ud fra de andre politikere ved i højere grad at give udtryk for, at forskning inddrages under behandling af lovforslag i folketingssalen, samt at forskningens indflydelse er mindre i centraladministrationen og større i medierne.

Hvis man ikke blot ser på medlemmerne af Sundhedsudvalget, men på alle de politikere, der har peget på sundhedspolitik som et område, hvor forskningen har stor indflydelse, så gælder det, at de i højere grad giver udtryk for, at forskningsresultater har stor indflydelse i Folketinget, end andre politikere gør. Det tegner alt i alt et billede af sundhedspolitik som et område, der er stor fokus på i Folketinget. Her er politikerne i overensstemmelse med deres vælgere, da der generelt i befolkningen er stor opmærksomhed på sundhedsforskning og sundhedsforskningens indflydelse på samfundet (Siune og Vinther, 1998).

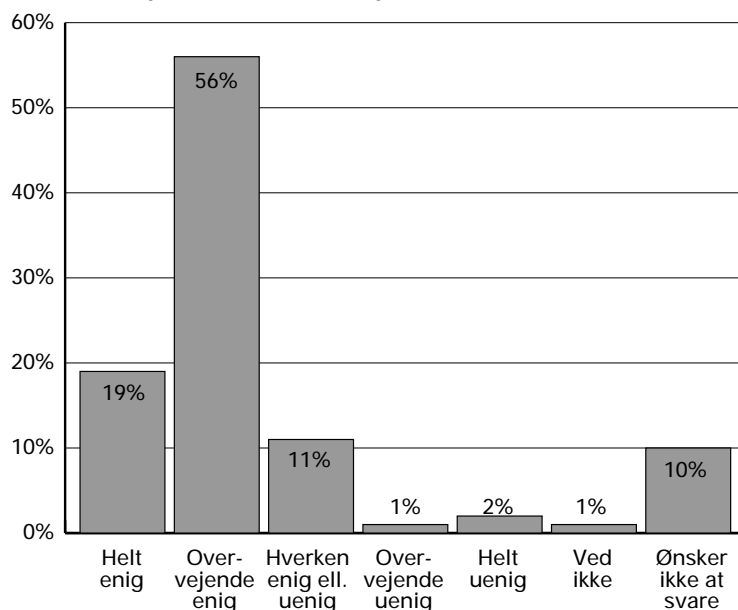
Forskningen og demokratiet

I dette sidste afsnit af analysen vurderes forholdet mellem forskningen og demokratiet. Vi ser på forskningens rolle i den politiske debat og på politikernes holdning til spørgsmålet om, hvorvidt forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er et demokratisk problem.

Giver henvisning til forskningsresultater argumenter større vægt?

I Danmark fremhæves den politiske debat ofte som kernen i demokratiet. Som det fremgik af figur 20 vurderer 74 pct. af de responderende folketingsmedlemmer, at forskningsresultater inddrages i den offentlige debat forud for lovgivningsprocessen; kun selve lovforslagsdelen vurderes af flere folketingsmedlemmer at være et tidspunkt i lovgivningsprocessen, hvor forskningsresultater inddrages. Men hvilken rolle spiller forskning i forbindelse med den politiske debat; hvilken funktion har forskning i denne forbindelse ifølge politikerne?

Figur 22: 'Henvisning til forskningsresultater giver argumenter større vægt i en politisk diskussion'; pct.

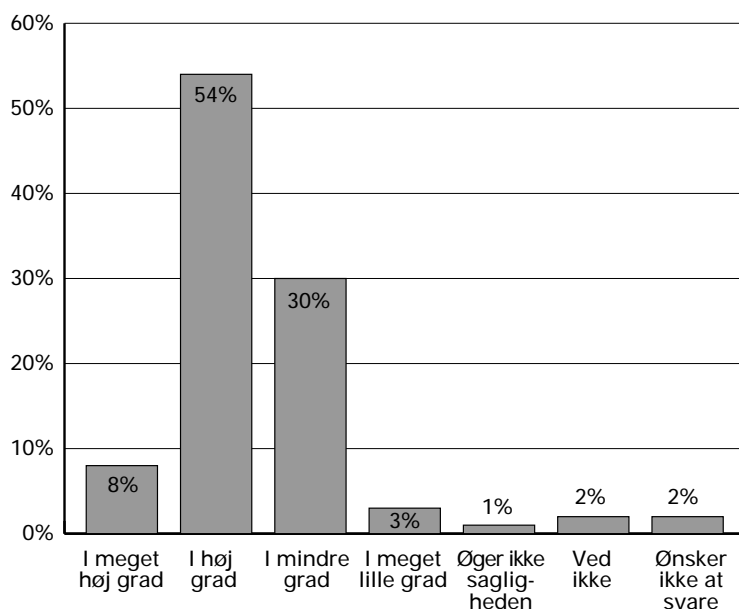

Der er stor enighed blandt politikerne om, at henvisning til forskningsresultater giver argumenter større vægt i en politisk diskussion. Henholdsvis 19 og 56 pct. er helt eller overvejende enige i dette spørgsmål. Kun enkelte politikere er uenige i, at henvisning til forskningsresultater giver argumenter større vægt.

Øger forskning sagligheden?

Det er imidlertid ét at spørge til, hvorvidt politikerne mener, at henvisningen til forskningsresultater giver politiske argumenter større vægt; noget ganske andet er, om anvendelsen af forskningsresultater bidrager til sagligheden i den politiske proces; politisk 'vægtighed', 'relevans' og 'anvendelighed' har ikke nødvendigvis noget med en ambition om 'saglighed' at gøre. Et flertal af politikerne mener, at brugen af forskningsresultater medvirker til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen, se figur 23. Der er imidlertid 30 pct., der mener at sagligheden kun øges i mindre grad ved brug af forskningsresultater.

Figur 23: Medvirker brugen af forskningsresultater til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen? Pct.²³

Der er en sammenhæng mellem opfattelsen af, at sagligheden øges ved brugen af forskningsresultater, og vurderingen af at forskningen har stor indflydelse på lovgivningsprocessen og samfundsudviklingen i almindelighed, samt om forskningen er til stor samfundsmæssig nytte.

²³ 'I hvor høj grad medvirker brugen af forskningsresultater efter Deres opfattelse til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen?'

Analysen viser, at der er en stærk sammenhæng mellem, at man vurderer, at henvisning til forskningsresultater giver argumenter større vægt, og opfattelsen af at forskningsresultater øger sagligheden i den politiske proces: De politikere, der mener, at henvisningen til forskningsresultater giver argumenter større vægt, mener også, at brugen af forskningsresultater medvirker til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen. Man kan dog ikke på denne baggrund konkludere entydigt, at argumentativ vægtighed og saglighed er sammenfaldende for politikere; det vil sandsynligvis være betinget af den konkrete politiske kontekst. Det vil således afhænge af en række forhold, hvorvidt forskningsresultater har en oplysende funktion i den politiske debat (vægtighed og saglighed er sammenfaldende), eller om de snarere har en strategisk funktion (vægtighed og saglighed er ikke sammenfaldende). Vore interviews understøtter en forventning om, at dette kommer an på den konkrete politiske kontekst (mediebevågenhed, parlamentarisk konfliktniveau, den politiske dagsordens karakter). I nogle tilfælde tjener forskningsresultater til indholdsmæssig oplysning af en given politisk problemstilling og som sagligt vidensgrundlag for den politiske beslutningsproces; i andre tilfælde finder der en stærk politisk instrumentalisering sted af de forskningsresultater, som finder anvendelse i den politiske proces. Som udtryk for det sidstnævnte, sagde en udvalgsformand omkring anvendelsen af forskningsbaseret viden i en konkret politisk sag,

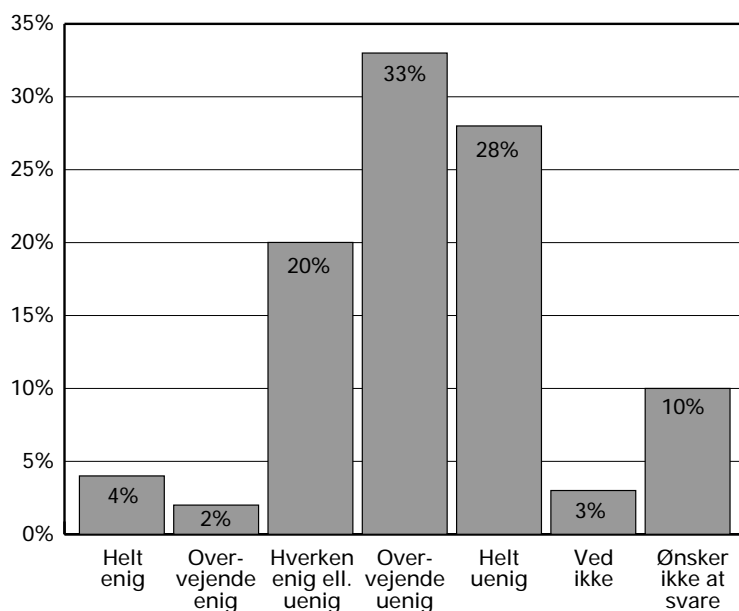
*...så vi havde alle sammen vores egen dagsorden. Og så ..
blev eksperterne brugt, ja, og sådan vil jeg tro de sidder og
tænker for sig selv i dag - 'til hvad', ikk'!?*

Under hvilke betingelser forskningsresultater anvendes henholdsvis strategisk og sagligt-oplysende vil være genstand for en selvstændig diskussion i næste rapport.

Er forskningens indflydelse et demokratisk problem?

På baggrund af de hidtil fremlagte resultater kan det ikke overraske, at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen samlet set ikke betragtes som værende et problem. Som det ses af figur 24 opfatter kun meget få politikere forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen som et demokratisk problem, medens et stort flertal mener, at brugen af forskningsresultater ikke udgør et demokratisk problem.

Figur 24: 'Forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er et demokratisk problem'; pct.

Der er ikke forskel på holdningen til dette spørgsmål blandt politikerne i regeringspartierne og politikerne i oppositionspartierne. Dette stemmer godt overens med den netop påviste sammenhæng mellem tilslutningen til påstanden om, at henvisningen til forskningsresultater giver argumenter større vægt, og tilslutningen til påstanden om, at brugen af forskningsresultater øger sagligheden i den politiske proces. I Danmark betragtes den saglige, frie og åbne politiske diskussion som tilhørende kernen i en demokratisk politisk kultur, og ifølge folketingspolitikerne bidrager brugen af forskningsresultater netop til at befæste dette grundelement i demokratiet.

Man kan fortsat problematisere denne tilkendegivelse fra politikerne, idet, som tidligere nævnt, organiseringen af den parlamentariske proces medfører en stærk vidensasymmetri mellem parlament og regering (jf. diskussionen af forskningsresultaters indflydelse på forskellige politikområder). På den ene side kan det ses af figur 22, at folketingspolitikere ikke oplever det som et demokratisk problem at være afhængig af en viden, der tilvejebringes og/eller produceres i centraladministrativt regi; på den anden side skal det bemærkes, at folketingsmedlemmer tilhørende oppositionspartier - og dette bekræftes stærkt af vore interviews - ingen problemer synes at have med at aftage og anvende en viden, som er tilvejebragt i centraladministrationen og dertil knyttede institutioner, herunder sektorforskningsinstitutioner. Det konkrete politikområde er naturligvis af betydning i denne sammenhæng (er man på det givne politikområde substantielt enig med regeringen eller ej?), og der er under alle omstændigheder behov for en mere dybtgående, teoretisk reflekteret diskussion af denne problemstilling. At så få politikere opfatter forskningens indflydelse som et demokratisk problem hænger nemlig i mindre grad sammen med, at de opfatter forskningen som apolitisk, neutral og objektiv (jf. diskussionen om, hvorvidt forskningsresultater bidrager til sikker viden eller til ny usikkerhed). Det forholder sig måske i stedet sådan, at politikere ganske enkelt ikke vurderer forskningens konkrete og direkte politiske indflydelse på lovgivningsprocessen til at være særlig stor. Det vil være et hovedformål med næste rapport om politikeres anvendelse af forskningsbaseret viden at diskutere forskellige former, under hvilke forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen gør sig gældende.

Metode

Denne undersøgelse baserer sig på en kombination af kvantitativ og kvalitativ metode, da der både er gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt alle Folketingets medlemmer og en interviewrunde blandt formændene for de stående udvalg.

Spørgeskemaundersøgelsen

Undersøgelsen omfatter alle folketingets medlemmer, inkl. ministre, der er medlem af Folketinget, eller deres stedfortrædere. Populationen består derfor af de 179 politikere, der sad i Folketinget ved Folketingets åbning i oktober 1999, hvor spørgeskemaet blev sendt ud. Umiddelbart efter Folketingets åbning nedlagde to medlemmer deres mandat og to tog på orlov; vi valgte derfor at sende et skema til deres stedfortrædere.

Den samlede svarprocent for undersøgelsen er 74 pct., hvilket svarer til, at vi har hørt fra 132 folketingsmedlemmer. Heraf er 39 afslag på at medvirke, hvilket betyder, at vi har 93 udfyldte skemaer. 52 pct. af Folketingets medlemmer har således svaret på skemaet. Heraf er seks ministre. Denne svarprocent er endeligt opnået efter to skriftlige påmindelser før jul 1999 og telefonisk kontakt i løbet af januar 2000. Det havde været ønskeligt med en højere andel, der havde svaret på skemaet, men vi ville ikke rykke yderligere. En svarprocent på 52 kan accepteres, da det er en populationsundersøgelse og ikke en stikprøve, og da vi har et repræsentativt udsnit af Folketingets medlemmer (se herom nedenfor).

Spørgeskemaet blev konstrueret således, at det var velegnet til kvantitativ undersøgelse, dvs. at folketingsmedlemmerne skulle sætte kryds ved kategorier, der var formuleret i forvejen, såkaldt lukkede spørgsmål. Der var dog mulighed for både at svare 'Ved ikke' og 'Ønsker ikke at svare' ved hvert spørgsmål, og der var et særligt felt til kommentarer efter hvert spørgsmål og til sidst i skemaet.

41 politikere er kommet med en eller flere kommentarer til spørgsmålene eller skemaet generelt, både med uddybende forklaringer eller kommentarer til spørgsmålenes udformning. Disse kommentarer er inddraget i tolkningen af de enkelte spørgsmål, og er i enkelte tilfælde også refereret i analysen. Det gælder generelt for kommentarerne til spørgsmålenes udformning, at de anfører, at mange af spørgsmålene er for generelle til at fange de mange forskellige forhold, der gør sig gældende, når man skal vurdere forskningens

indflydelse. Der er ikke noget mønster i, hvem der er kommet med kommentarer, dog er der signifikant færre kommentarer fra personerne i den ældste aldersgruppe, de 55-75-årige.

For ikke at belaste folketingsmedlemmerne unødigt blev der ikke medtaget spørgsmål om biografiske baggrundsvariable, såsom køn, alder og uddannelse, og der blev heller ikke spurgt til de politiske forhold som parti, valgkreds og udvalgsmedlemskab. Alle disse oplysninger er offentligt tilgængelige, og derfor mulige selv at kombinere med politikernes besvarelser. Forudsætningen herfor er naturligvis, at hvert enkelt spørgeskema er mærket. Denne mærkning var også nødvendig for at kunne målrette eventuelle rykkere for besvarelser senere i processen. Dette gav dog ingen problemer i sig selv for så vidt angår politikernes villighed til at besvare spørgeskemaet; behovet for mærkning var da også forklaret på spørgeskemaets forside.

I denne undersøgelse anvendes en database med biografiske data, der er lavet på Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet i forbindelse med valget i 1998. Siden valget i 1998 er der kommet ni nye medlemmer, der enten er stedfortrædere for medlemmer på orlov eller har overtaget et nedlagt mandat. Disse ni medlemmer er tilføjet i databasen.

De baggrundsvariable, vi har valgt at medtage i denne undersøgelse som uafhængige variable, er køn, alder, uddannelse, anciennitet i Folketinget, parti, valgkreds, (herunder bopæl i valgkreds) samt udvalgsmedlemskab.

Repræsentativitet

En svarprocent på 74, heraf 52 pct. udfyldte skemaer, giver naturligvis anledning til at spørge, hvorvidt besvarelserne repræsenterer en skævhed i forhold til spørgsmålenes overordnede tema, således at de, der ikke interesserer sig for forskning eller ikke anvender forskning systematisk har sorteret sig selv fra ved ikke at besvare spørgeskemaet? Det kan vi naturligvis ikke vide. Med andre ord; Ja - det kan give en skævhed! På den anden side skal der erindres om, at vort udgangspunkt er en skepsis i forhold til, snarere end en forventning om, dels at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er stor isoleret betragtet (en sådan indflydelse er snarere betinget af andre samvirkende faktorer), dels at politikerne anvender forskningsresultater alene af den grund, at disse forskningsresultater skulle besidde en kvalitet i sig selv (anvendelsen er ligeledes kontekstuel betinget). På denne baggrund kan man sige, at ikke-forskningsinteresserede folketingsmedlemmers frasortering af sig selv ved undladelse af spørgeskemaets besvarelse måtte give et problem

for den deskriptive rapportering af folketingsmedlemmers opfattelse og anvendelse af forskningsbaseret viden, medens det ikke er et problem for den teoretiske diskussion i næste rapport.

Hvordan forholder det sig med repræsentativitet specifikt i forhold til de centrale baggrundsvariable? Blandt de 93 folketingsmedlemmer, der deltager i denne undersøgelse, er 35 kvinder og 58 mænd. Det giver en procentfordeling på knap 38 pct. kvinder og godt 62 pct. mænd. Det svarer næsten til den samlede fordeling af kvinder og mænd i Folketinget, som er 36 pct. kvinder og 64 pct. mænd.

Aldersvariablen er delt op i fire grupper; de 25-34-årige, de 35-44-årige, de 45-54-årige og de 55-75-årige. Som man kan se i tabel 5, er der i denne undersøgelse lidt flere af de 25-34-årige, der har svaret på skemaet og lidt færre af de 45-54-årige, der har svaret på skemaet.

Tabel 5: De fire aldersgrupper; pct.

	25-34-årige	35-44-årige	45-54-årige	55-75-årige
Med i undersøgelsen	15	14	28	43
Ikke med i undersøgelsen	8	14	41	37
Total	12	14	34	40

Uddannelsesvariablen er delt op i to grupper; en gruppe med en lang videregående uddannelse (herunder også studerende) og en gruppe uden en lang videregående uddannelse. Begrundelsen for denne opdeling er dels ønsket om forenkling, dels det forhold, at der fortrinsvis stiftes bekendtskab med forskning gennem den forskningsbaserede undervisning på lange videregående uddannelser. Det vurderes, at kendskabet til forskning er det mest relevante for denne undersøgelse.

I denne undersøgelse har 40 pct. af politikerne en lang videregående uddannelse. Det svarer stort set til det samlede gennemsnit i Folketinget.

Folketingsmedlemmernes anciennitet i folketingsarbejdet er delt op i fem grupper - de, der har været medlemmer 0-1,5 år (dvs. de nyvalgte i 1998 samt stedfortrædere og helt nye medlemmer); de der har været medlemmer mere end 1,5 år til 6,5 år; de, der har været medlemmer mere end 11,5 år og til 15,5 år; samt de, der har været der mere end 15,5 år. Af tabel 6 fremgår det, at

især de nye folketingsmedlemmer har svaret på vores skema. Andelen af medlemmer med 0-1,5 års erfaring med folketingserfaring udgør en forholdsvis større gruppe i vores undersøgelse end i Folketinget som helhed. De nye folketingsmedlemmer har naturligvis ikke den samme erfaring med forskning som de ældre medlemmer, og en del spørgsmål i skemaet bliver derfor vanskelige at besvare. Blandt kommentarerne til skemaet er en del fra nye folketingsmedlemmer, der forklarer deres 'Ved ikke' svar med, at de er nye i Folketinget.

Tabel 6: Folketingsmedlemmernes anciennitet; pct.

	0-1,5 år	Over 1,5 år - 6,5 år	Over 6,5 år -11,5 år	Over 11,5 år -15,5 år	Over 15,5 år
Med i undersøgelsen	38	24	19	14	5
Ikke med i undersøgelsen	13	21	22	27	17
Total	26	23	20	20	11

Når partitilknytning indgår i en analyse som forklarende variabel, slås partierne sammen i to eller tre grupper afhængigt af den afhængige variabel. De to grupper er regeringspartier (Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre) over for oppositionspartier (Venstre, Det Konservative Folkeparti, SF, Dansk Folkeparti, CD, Enhedslisten, Frihed 2000 og Kristeligt Folkeparti). De tre grupper er regeringspartier (Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre), partier til højre for regeringen (Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, CD, Frihed 2000 og Kristeligt Folkeparti) og partier til venstre for regeringen (SF og Enhedslisten).

Vi har fået svar fra alle partier, men der er en tendens til, at regeringspartierne har en højere svarprocent end de øvrige partier. Af tabel 7 fremgår, at der er en større andel af politikere fra regeringspartier, der deltager i undersøgelsen.

Tabel 7: Fordeling på partier; pct.

	Partier til venstre for regering	Regeringspartier	Partier til højre for regering
Denne undersøgelse	10	46	44
Udenfor undersøgelsen	11	33	56
Total	10	40	50

Det er blevet undersøgt, om det har nogen effekt på folketingspolitikernes opfattelse og anvendelse af forskningsbaseret viden, at de er valgt i en valgkreds med et universitet eller en anden højere læreanstalt. Vi har imidlertid ikke kunnet konstatere nogen signifikant sammenhæng i denne henseende.

De tre politikområder, hvor der ifølge folketingsmedlemmerne anvendes mest forskning, er sundhedspolitik, miljø- og energipolitik samt fødevarer-, landbrugs- og fiskeripolitik. Derfor fokuseres der i analysen på de tre tilsvarende udvalg, dvs. Sundhedsudvalget, Miljø- og Planlægningsudvalget samt Fødevarerudvalget. I undersøgelsen er der henholdsvis 9, 14 og 11 politikere fra de tre udvalg, der har svaret på spørgeskemaet. Da der er 17 politikere i hvert udvalg, giver det en besvarelsesprocent, der svarer til eller er bedre end undersøgelsen generelt.

Medlemmerne af Forskningsudvalget må formodes at have en særlig interesse i forskningsspørgsmål, hvorfor det også har været interessant at se på, om dette udvalgs medlemmer adskiller sig fra de øvrige politikere i undersøgelsen. 13 af medlemmerne fra Forskningsudvalget har svaret på skemaet, hvilket giver en lille overrepræsentation. Hvor det ikke fremgår eksplicit, har forskningsudvalgsmedlemskab været uden betydning.

Mange folketingspolitikere er medlem af flere udvalg, hvilket gør det problematisk at tale om entydige grupper. Analyserne foretages desuden med et meget lille antal personer, og kan derfor kun siges at vise tendenser til forskelle blandt udvalgene.

Statistiske metoder

I analysen af datamaterialet er anvendt almindelige frekvenstabeller og procentfordelinger. Vi har anvendt krydstabeller til test af uafhængighed mellem nominelle variable. Hertil er anvendt chi-i-anden-test, både for hver celle og for hele tabellen. Ordinale variable er, foruden krydstabeller, analyseret med generelle lineære modeller (GLM i SAS version 6.12). Variable på intervalskalaniveau er ligeledes analyseret med generelle lineære modeller. I begge tilfælde er der anvendt sammenligning af gennemsnit (Least Squares Means) mellem kategorierne i den kategoriske variabel - f.eks. i forbindelse med en påvisning af, om mænd og kvinder har det samme gennemsnit i deres besvarelse af et spørgsmål.

Til vurdering af, om afhængigheden mellem to variable kan siges at være reel, eller blot er et tilfældigt resultat, anvendes et signifikansniveau på 5 pct. Signifikansniveau anvendes hovedsageligt til stikprøveundersøgelser, hvor der er en usikkerhed forbundet med selve stikprøven. Denne undersøgelse er en populationsundersøgelse og usikkerheden er derfor kun forbundet med den andel, der ikke har svaret, hvilket gør undersøgelsen sikrere. På trods af dette anvendes signifikansniveauet, for på den måde at tage hensyn til antallet af respondenter og spredningen blandt dem. Det betyder, at en forskel mellem to små grupper skal være større end en forskel blandt to store grupper, før der konkluderes, at forskellen ikke er tilfældig.

De signifikante forskelle sammenholdes desuden med de øvrige resultater, hvor det vurderes, om forskellen er en del af en større retning i materialet eller falder helt uden for de øvrige sammenligninger.

Endelig skal det understreges, at der med påviste eller afviste sammenhænge er tale om statistiske sammenhænge og ikke nødvendigvis kausalsammenhænge. Der kan altså godt findes en afhængighed mellem to variable, uden at der er en kausalsammenhæng mellem disse to variable. Vi har dog valgt at referere de statistiske sammenhænge, der forekommer teoretisk plausible. Af disse vil en gruppe sammenhænge blive udvalgt og underkastet en teoretisk ledet analyse i den næste rapport.

Interviewundersøgelsen

De stående udvalg i Folketinget danner den formelle ramme om den forberedende del af lovgivningsarbejdet i Folketinget. Udvalgene betegnes som Folketingets 'værksteder'; her behandles lovforslag og beslutningsforslag, og her kan regeringens politik kontrolleres, blandt andet gennem spørgsmål til ministeren og samråd med ministeren. I forhold til emnet for denne rapport er udvalgene interessante, da det er udvalgene, der modtager de store mængder bilag, der hører til et lovforslag. Det er derfor udvalgene, der ser den forskningsbaserede viden, der måtte være tilknyttet et lovforslag. Udvalgene har desuden mulighed for at tage initiativ til høringer eller temadrøftelser, hvor eksperter på området kan bidrage med deres viden og synspunkter.

Vi har derfor valgt at interviewe formændene for de stående udvalg med det formål at afdække ligheder og forskelle i udvalgenes forhold til forskning og eventuelle anvendelse af forskning. Flere udvalgsformænd understregede, at de ikke kunne tale på hele udvalgets vegne, men udelukkende gav deres personlige holdninger og opfattelser til kende. Denne skævhed betragter vi som

opvejet af, at spørgeskemaet blev udsendt til alle folketingsmedlemmer, hvilket sikrer et bredere grundlag for analysen.

Ambitionen var i begyndelsen, at interviewrunden skulle omfatte alle udvalgsformænd, men det viste sig vanskeligt at træffe aftaler med alle. Formanden for henholdsvis Det Enerkipolitiske Udvalg, Erhvervsudvalget og Det Politisk-Økonomiske Udvalg, kunne ikke træffes telefonisk og meldte ikke tilbage på beskeder. Formanden for Socialudvalget meldte fra på grund af manglende tid, og formanden for Udenrigsudvalget tilbød, at vi kunne interviewe udvalgssekretæren. Dette tilbud tog vi imod. Vi har desuden talt med en tidligere udvalgsformand, der har forladt Folketinget til fordel for en direktørpost i centraladministrationen. Vi har i alt 14 interviews, heraf en sekretær og en tidligere formand.

Der skal dog også gøres opmærksom på, at vi fravalgte enkelte udvalg fra begyndelsen, idet forventningen var, at anvendelsen af forskningsbaseret viden næppe var en relevant problemstilling i forhold til de pågældende udvalg. Det drejer sig eksempelvis om Udvalget for Forretningsorden, Udvalget til Valgs Prøvelse og Udvalg vedrørende Grønlandslove.

Interviewene med formændene for de stående udvalg blev gennemført i perioden fra august til oktober 1999. Det blev aftalt med interviewpersonen, at interviewet ville vare omkring en time. Nogle interviews varede dog kortere, medens kun et enkelt varede længere end en time.

Til vore interviews blev udarbejdet en interviewguide med en oversigt over hvilke emner, samtalen skulle komme ind på. Efter de første interviews blev oversigten revideret, nogle spørgsmål blev taget ud og andre tilføjet. Interviewguiden blev dog ikke fulgt slavisk; der var mulighed for at forfølge de interessante spørgsmål, politikerne selv tog op.

Interviewene blev optaget på bånd og derefter skrevet ud af en person, der ikke havde deltaget i interviewet. Herefter blev udskriften valideret af interviewereren for at opnå den mest korrekte gengivelse af samtalen. Udskrifterne af interviewene var således grundlaget for den videre analyse. Interviewene er løbende blevet sammenholdt med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen og er inddraget i det omfang, det er vurderet relevant.

Sammenfatning

Analyseinstitut for Forsknings projekt Politikere og Forskning har til hensigt at belyse anvendelsen af forskningsbaseret viden i lovgivningsprocessen. Denne rapport, der er den første i en serie rapporter fra projektet, omhandler de danske folketingspolitikeres opfattelse og anvendelse af forskning. Analysen baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse blandt alle Folketingets medlemmer og en interviewundersøgelse blandt formændene for Folketingets stående udvalg.

Analysen er delt op i fire hovedafsnit; politikernes opfattelse af forskningens rolle i samfundet, deres konkrete anvendelse af forskning i det politiske arbejde, deres opfattelse af forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen og et afsnit om deres opfattelse af forholdet mellem forskning og demokrati. Endelig indeholder rapporten et afsnit om metoderne bag analysen, de tilgrundliggende data og indsamlingen af disse.

I afsnittet om folketingspolitikernes opfattelse af forskningens rolle i samfundet er det vist, at politikerne på tværs af partiskel anser forskningens nytte i samfundet for at være stor. Flest politikere peger på sundhedsvidenskabelig forskning som en meget nyttig type forskning. Knap så mange, men stadig over halvdelen af politikerne, er af den opfattelse, at humanistisk forskning er til nytte for samfundet. Det samme mønster gør sig gældende i politikernes holdning til forskningens indflydelse på samfundsudviklingen. De fleste politikere er af den opfattelse, at forskningens indflydelse på samfundsudviklingen er stor, men igen er der forskel på forskellige forskningsområder. Sundhedsvidenskab og teknisk videnskab placerer sig i top og samfundsvidenskab og humanistisk forskning i bund.

På spørgsmålet om, hvorvidt forskning bidrager til sikker viden eller ny usikkerhed, svarer de fleste politikere, at forskning både bidrager til sikker viden og ny usikkerhed, og interviewene vidner også om en nuanceret opfattelse af forskningens muligheder. Interviewene afslører dog en større forventning til de 'hårde' videnskaber, end til de mere 'bløde' videnskaber for så vidt angår sikkerheden af deres viden.

I det næste afsnit om folketingspolitikernes konkrete anvendelse af forskning i det politiske arbejde dokumenteres det, at samfundsvidenskab tildes en fremtrædende plads af politikerne. Samfundsvidenskabelig forskning har stor betydning for en stor del af politikerne, og politikerne læser ofte samfundsvidenskabelige rapporter og populært formidlet samfundsvidenskab i aviser og blade. Sundhedsvidenskab har dog også stor betydning for politikerne.

Der er ikke så mange politikere, der direkte anvender forskning som grundlag for politiske initiativer. I den udstrækning, politikerne anvender forskning som grundlag for politiske initiativer, drejer det sig først og fremmest om samfundsvidenskabelig forskning, men det skal bemærkes, at kun under halvdelen af politikerne anvender samfundsvidenskabelig forskning som grundlag for politiske initiativer.

Politikerne får kendskab til nye forskningsresultater fra videnskabelige rapporter og medier. Dog er interesseorganisationer og personlig kontakt også vigtige for politikerne, når det gælder at få kendskab til nye forskningsresultater. Den personlige kontakt med forskere foregår primært ved høringer på Christiansborg, der er arrangeret på foranledning af politikerne. Derudover fremgik det klart af vore interviews, at langt størstedelen af politikernes kendskab til forskning kommer fra centraladministrationen. Dette gælder i vid udstrækning også for politikerne i oppositionspartierne.

Folketingspolitikere giver både i spørgeskemaet og i interviewene udtryk for, at de ønsker en bedre formidling fra forskerne til den politiske verden og en tættere kobling mellem politiske og forskningsmæssige interesseområder. På samme tid gives der dog udtryk for, at politikerne ikke har tid til at læse de store mængder post, de modtager, og at man som politiker må prioritere sin tid hårdt.

I afsnittet om forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen viser analysen, at forskningens indflydelse er stor, men ikke udslagsgivende for lovgivningsprocessen. Igen viser analysen, at der gør sig en forskel gældende mellem, hvad politikerne kalder 'hårde' videnskaber på den ene side og 'bløde' videnskaber på den anden, hvor sundhedsvidenskab (som eksempel på førstnævnte) ifølge de fleste politikere har stor indflydelse på lovgivningsprocessen, medens færre politikere peger på samfundsvidenskab og humanistisk forskning (som eksempler på sidstnævnte) som områder, der har stor indflydelse på lovgivningsprocessen.

Kun få politikere er af den opfattelse, at forskningsresultater fejlagtigt tilsidesættes som politisk irrelevante eller uanvendelige i lovgivningsprocessen. Endvidere giver mange politikere udtryk for, at forskningsresultater i højere grad bør inddrages i lovgivningsprocessen.

Når man ser på forskningens indflydelse i forskellige institutionelle kontekster, peger de fleste politikere på centraladministrationen som det sted, hvor der er stor indflydelse fra forskning. Folketinget kommer kun ind på en andenplads i denne henseende. På en tredjeplads kommer medierne.

Dette resultat understøttes af, at 77 pct. af politikerne oplever, at forskning inddrages i forbindelse med udarbejdelse og forberedelse af lovforslag, hvilke jo netop primært finder sted i centraladministrationen. 74 pct. af politikerne oplever også, at forskningsresultater inddrages i den offentlige debat før lovgivningsprocessen, medens forskningsresultater inddrages under udvalgsbehandlinger ifølge 71 pct.

Vi har spurgt politikerne om, på hvilke politikområder forskningens indflydelse er størst. Her er det meget tydeligt, at tre områder skiller sig markant ud fra de andre. Det drejer sig om sundhedspolitik, miljø- og energipolitik samt fødevarer- landbrugs- og fiskeripolitik, som alle er prioriteret af en stor del af politikerne. Det tyder på, at især sundhedsvidenskab er et område, hvor forskningen spiller en stor rolle - ikke blot i centraladministrationen, men også i Folketinget.

I analysens sidste afsnit betragtes det brede spørgsmål om forholdet mellem forskning og demokrati. En vigtig del af et demokrati er den politiske debat, og her spiller forskningen en rolle i den forstand, at henvisning til forskningsresultater ifølge en stor del af politikerne giver argumenter større vægt i en politisk diskussion. Nogle politikere peger på, at henvisning til forskningsresultater sker selektivt, alt efter om de passer til politikernes dagsorden. Analysen viser dog også, at de politikere, der svarer bekræftende på spørgsmålet om forskningsresultaters argumentative effekt, også er af den opfattelse, at brugen af forskningsresultater er med til at øge sagligheden i lovgivningsprocessen. I det hele taget opfatter kun ganske få politikere forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen som et demokratisk problem.

I rapportens femte afsnit diskuteres metodiske aspekter af den foretagne analyse, dens datagrundlag og -indsamling. Af særlig betydning er i dette afsnit konklusionen, at analysens datagrundlag er repræsentativt på centrale baggrundsvariable trods en svarprocent (udfyldte spørgeskemaer) på 52.

Ved siden af at formidle og systematisere indsamlede data fra spørgeskema- og interviewundersøgelse har analysen i denne rapport til formål at lægge op til påtænkte substantielle diskussioner i projektets næste rapport. Denne næste rapport anlægger et teoretisk perspektiv, idet der spørges til, hvilke plausible forklaringer der kan gives på de forskellige variationer og sammenhænge, som er blevet afdækket i nærværende analyse. Opmærksomheden rettes således bredt mod de politisk-institutionelle forhold, som må formodes at betinge, ikke kun at forskningsbaseret viden anvendes i lovgivningsprocessen (eller ikke anvendes), men hvordan den anvendes.

Af særlig interesse vil være det forhold, at tre politikområder - miljø- og energi-politik, sundhedspolitik og fødevarerpolitik - skiller sig markant ud for så vidt angår politikernes opfattelse af, på hvilke politikområder forsknings indflydelse på lovgivningsprocessen er størst. Kan politikernes opfattelse understøttes af andre observationer? Og hvis Ja; hvad kan forklaringen være på, at det er på netop disse tre politikområder, at forskningens indflydelse på lovgivningsprocessen er stor?

Hernæst vil spørgsmålet være, om der kan konstateres et mønster i, hvorledes forskningsbaseret viden anvendes af politikere i lovgivningsprocessen, og i givet fald hvilke forhold der kan tænkes at betinge dette mønster; hvad kan forklare variationen i den form, som anvendelsen af forskningsbaseret viden antager?

Endelig vil det på denne baggrund blive diskuteret, hvorledes relationen mellem forskning og politik kan forstås som indflydelsesrelation; hvilke forskellige politiske funktioner varetages af forskellige former for anvendelse af forskningsbaseret viden, og hvilke konsekvenser har forskellige former for anvendelse af forskningsbaseret viden for den politiske proces?

Til disse formål udvides datagrundlaget i næste rapport til, ud over spørgeskemabesvarelser og interviewudsagn, at omfatte materiale som eksempelvis kommissionsbetænkninger, hvidbøger, udvalgsbilag, høringsrapporter, bilag til lovforslag, spørgsmål rettet til ministrene fra Folketinget, ministrenes svar på disse spørgsmål samt faglitteratur af relevans for problemstillingen.

Summary

This report is the first in a series on politics and research from the Danish Institute for Studies in Research and Research Policy, and it collects some of the results from the first empirical inquiry into Danish MPs' perception and practical use of research knowledge in the legislative process.

Data for the analysis were collected in a survey sent to all MPs and in interviews with the chairmen of twelve permanent legislative committees in the legislative year 1999-2000.

The report is divided into four analytical sections and one methodological section. The four analytical sections cover respectively the MPs' perception of the role of research knowledge in society; their practical use of research knowledge in the legislative process; their perception of research knowledge in terms of its influence on the legislative process; and their perception of the relationship between research knowledge and democracy.

The first section on the MPs' perception of the role of research knowledge in society shows that Danish MPs across the political spectrum consider the utility of research knowledge to be large. Most MPs point to health sciences research as very useful, whereas fewer, but still more than half of the MPs, hold that humanistic science research is of great use to society. The same pattern can be found in the MPs' perception of the societal influence of research knowledge. Most MPs hold that this influence is large, but, again, health sciences are seen as more influential than social and humanistic sciences.

To the question whether research results in certain or uncertain knowledge, most MPs respond that both are the case. Our interviews support these findings. Yet, the MPs seem to expect more in terms of certain knowledge from the 'hard' sciences than from the 'soft' sciences.

The second section shows that social science dominates as far as concrete use of research knowledge in the legislative process is concerned. Social science knowledge is of great importance to many MPs, who often read social science research reports or learn about social science research in newspapers and magazines. Most MPs also find that health sciences are of great importance to them.

Only a few MPs use research knowledge directly as a foundation for a political initiative, and then mostly social science research. Still, it must be noted that less than half of the MPs use social science research this way.

The MPs' primary sources of research knowledge are research reports and the media, but interest organizations and personal contact are also important sources of information about new research results. Personal contact with researchers is established mainly at public hearings hosted by the parliament. In addition, our interviews clearly showed that governmental bureaucracy is an important source of research knowledge in its own right to Danish MPs. Interestingly, this also holds for members of the opposition.

In questionnaires as well as interviews, MPs express the wish that researchers be better at communicating their findings to the political world and that the bonds of collaboration between the research community and the political world be strengthened. At the same time, however, the MPs complain that they do not have enough time to read the vast amounts of personal mail they receive, and that they have to schedule their time tightly.

In the section on the influence of research knowledge on the legislative process, our analysis shows that the MPs perceive the influence as large, yet not decisive. Again, our analysis shows that there is a difference between what the MPs refer to as 'hard' and 'soft' sciences. Many MPs find that the health sciences, as an example of a 'hard' science, exert large influence on the legislative process, whereas only few point to the social and humanistic sciences, i.e., 'soft' sciences, as having the same kind of influence.

Only a few MPs contend that research knowledge is wrongfully dismissed as irrelevant or useless. Furthermore, many MPs would like research knowledge to be more integrated in the legislative process than is presently the case.

With regard to the influence from research knowledge in different institutional contexts, most MPs point to governmental administration as the primary locus of research influence, with Parliament (the Folketing) in second place and the media in third. This result is backed by the fact that 77 percent of the MPs mention drafting of legislative bills, primarily a governmental activity, as an instance where research knowledge is being put to use in the legislative process. 74 percent hold that research knowledge is applied in public debate, while 71 percent find it to be true for committee meetings.

The MPs were asked to pick the three policy areas in which they find research knowledge has the greatest influence on the legislative process. The three areas picked by most MPs are environmental policy, health policy, and food policy.

The final analytical section of the report discusses the relationship between research knowledge and aspects of democracy. In Denmark, public debate is considered quintessential to democracy. According to many MPs, reference to research knowledge carries great argumentative weight and adds to the impartiality and objectivity of the legislative process. Very few Danish MPs consider the influence from research knowledge on the legislative process to be a democratic problem.

The closing section of the report discusses the methodological aspects of our analysis, its underlying data and the process of collecting these data. Of special importance in this section is the fact that, even with a response rate of only 52 (i.e., completed questionnaires), our data material is representative on key socio-biographical variables.

Apart from presenting and systematizing our survey and interview data, the analysis in this report prepares the ground for a more substantive discussion to follow in a subsequent report. That report will be theoretical in that it will look for plausible explanations of the variations and correlations described in the preceding analysis. More specifically, the institutional side to the use of research knowledge will be addressed in order to isolate the factors that condition not only that research knowledge is (or is not) applied in the legislative process, but also how it is applied.

The fact that three policy areas - environment, health, and food - can be singled out as being most influenced by research knowledge, according to the MPs, will be of special interest to our analysis in the next report. Is the MPs' perception supported by other observations? And if so: how can it be explained that it is exactly in these policy areas that the legislative process is influenced the most by research knowledge?

Against this backdrop, the question will be whether there is a pattern in the way research knowledge is used politically by MPs and what factors might condition that pattern: what factors account for the variation in the use of research knowledge?

Finally, the relationship between research knowledge and politics will be discussed as one of influence and power: what are the political functions of different ways of using research knowledge politically, and what are the consequences for the political process?

For these purposes, our data material will be supplemented by, e.g., commission and hearing reports, legislative supplements, questions from MPs to ministers and their responses.

Referencer

Albæk, Erik (1999). 'Ekspertvælde' i *Den demokratiske udfordring* redigeret af Jørgen Goul Andersen et al., Magtudredningen, København: Hans Reitzels Forlag.

Siune, Karen og Thomas Vinther (1998). *Folk og forskning. Danskernes opfattelse af forskning*, Analyseinstitut for Forskning, 1998/1.

